Stenogrammid

XIII Riigikogu, VI Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 16.10.2017, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine
1. 15:10 Arupärimine Eesti lastele võrdsete võimaluste loomise kohta hariduse omandamisel (nr 369)
2. 15:40 Arupärimine Aserbaidžaani pesumasina, pangandusjärelevalve ja kaaviaridiplomaatia kohta (nr 370)
3. 16:15 Arupärimine Haridus- ja Teadusministeeriumi regionaalpoliitiliste plaanide kohta (nr 367)
4. 16:50 Arupärimine Paide riigigümnaasiumi kohta (nr 368)
5. 17:29 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:00 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu! Vaatamata kõigile suursaavutustele nädalavahetusel tuleb meil alustada täiskogu VI istungjärgu 5. töönädala esmaspäevast istungit. Eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Andres Herkel, palun!

15:00 Andres Herkel
Austatud härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Arupärimiste esitamine on üks parlamentaarse kontrolli peamisi võimalusi, eriti opositsiooni jaoks. Kahjuks on Riigikogu juhatus asunud viimasel ajal arupärimisi, kuidas ma ütlen, seaduse alusel tsenseerima ehk neid tagasi saatma, kui mõned järeldused ja mõttearendused arupärimises on esitatud natukene vabamas ilukirjanduslikus vormis. Ma saan aru, et eelmisel nädalal, kui mind siin saalis ei olnud, sai Vabaerakonna arupärimine Eesti Panga presidendile teilt sellise kommentaari, et me ei pea siin Eesti Panga presidenti intervjueerima. Ma olen täiesti veendunud selles, et Riigikogu liikmetel on võõrandamatu õigus, eriti eelarveprotsessi ajal, kutsuda Eesti Panga president Riigikogu saali ette ja esitada talle küsimusi. Kui te aga soovite, et see oleks meil selgemini põhjendatud, siis Eesti Panga seaduse § 4 kohaselt annab Eesti Pank valitsusele nõu majanduspoliitilistes küsimustes ning Vabariigi Valitsus ei langeta olulisi majanduspoliitilisi otsuseid ilma Eesti Panga seisukohta ära kuulamata. See on kindlasti oluline majanduspoliitiline otsus, seetõttu me tahamegi teada, mismoodi on antud nõu defitsiidis riigieelarve koostamise tingimustes või ajal. Kas seda nõu on kuulda võetud ja mis vormis Eesti Pank seda on andnud? Samuti on meil analoogilised küsimused praeguse majanduskasvu peamiste põhjuste, makromajandusliku olukorra kohta ning selle kohta, kuidas valitsus peaks selles olukorras käituma. Aitäh!

15:03 Esimees Eiki Nestor
Marko Mihkelson, palun!

15:03 Marko Mihkelson
Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Annan Riigikogu väliskomisjoni nimel üle Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi Parlamentidevahelise Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise eelnõu. Selle sisuks on delegatsiooni kahe senise liikme, Olga Ivanova ja Aivar Koka asemel Urve Tiiduse ja Sven Sesteri delegatsiooni liikmeks nimetamine.

15:03 Esimees Eiki Nestor
Taavi Rõivas, palun!

15:03 Taavi Rõivas
Austatud juhataja! Head kolleegid! Poliitikukarjääri jooksul võib ette tulla hetki, kus tuleb võtta poliitiline vastutus. Täna on minul see hetk. Ma teatan teile tagasiastumisest Riigikogu aseesimehe kohalt. Tänan südamest kõiki teid väga erinevatest erakondadest, paljusid inimesi, keda ma isiklikult ei tunnegi, kes on mind nendel rasketel hetkedel toetanud! Aitäh teile!

15:04 Esimees Eiki Nestor
Artur Talvik, palun!

15:04 Artur Talvik
Hea esimees! Head kolleegid! Vabaerakonna seitse liiget esitavad arupärimise peaminister Jüri Ratasele. Arupärimise pealkiri on "Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise digipoliitika ignorantsuse kohta internetivabaduse suhtes". Eesti kui Euroopa Liidu eesistujariik on nimetanud ennast ka digieesistujaks ja eesistumise kavas on palju olulisi digitaalvaldkonda puudutavaid teemasid, nagu andmete vaba liikumine, e-kaubandus ja e-valitsemine. Aga üldse ei räägita nende teemade seas internetivabadusest. Kui te jälgisite hoolega sündmusi Kataloonias, siis ka seal blokeeriti ära mitmed avaliku arutelu foorumid, mitmed poliitilisi seisukohti avaldavad internetilehekülje d ja nende kasutamine. Seda tegi keskvalitsus. Eesti kui eesistuja ei võtnud selles küsimuses vähekenegi sõna. Meie küsimustik on pikem, see räägib internetivabadusest ja ka Eesti digieesistumisest laiemalt. Aitäh!

15:06 Esimees Eiki Nestor
Henn Põlluaas, palun!

15:06 Henn Põlluaas
Aitäh! Mul on au Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel üle anda arupärimine peaminister Jüri Ratasele. See on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse delegatsiooni visiidi käigus toimunud Taavi Rõivase ahistamisjuhtumi kohta. Meie küsimused puudutavad EAS-i. Ma loen nad lühidalt ette, mitte täies mahus. Esiteks, mis printsiipide alusel koostatakse EAS-i ametlike delegatsioonide liikmete nimekirju? Kes vastutab nende visiitide sujuva ja korrektse toimimise eest? Kuidas on sätestatud vastutus maksumaksja raha ebamõistliku kulutamise eest? Kuidas hinnatakse seesuguste visiitide kasutegurit? Kuidas te suhtute EAS-i avaldusse, et nad on ka edaspidi valmis võtma delegatsiooni koosseisu Taavi Rõivase, kes käitus ebaväärikalt ja kahjustas Eesti mainet?

15:07 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu! Olen vastu võtnud ühe eelnõu ja kolm arupärimist. Kodu- ja töökorra seaduse alusel käitume nendega edasi. Ma pean oma kohuseks teile veel kord meelde tuletada, et arupärimine on parlamentaarse kontrolli vorm. Arupärijad saavad küsida ministrilt või Eesti Panga presidendilt selle kohta, kuidas need täidavad oma kohustusi. Arupärimine ei ole intervjuu, kus ajakirjanik küsitleb poliitikut. Need on kaks erinevat vormi.
Seoses Riigikogu aseesimehe Taavi Rõivase avaldusega tuletan meelde, et kodu- ja töökorra seaduse järgi toimub Riigikogu aseesimeeste valimine järgmise töönädala esimesel tööpäeval ehk järgmisel esmaspäeval. Kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Täiskogul on 67 Riigikogu liiget.
Päevakorra kinnitamine. Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu VI istungjärgu 5. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Päevakorra kinnitamise poolt oli 63 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

---

1. 15:10 Arupärimine Eesti lastele võrdsete võimaluste loomise kohta hariduse omandamisel (nr 369)

15:10 Esimees Eiki Nestor

Alustame arupärimistele vastamist. Kõigepealt arupärimine, mille on esitanud Maris Lauri, Urve Tiidus, Arto Aas, Aivar Sõerd, Heidy Purga, Madis Milling, Urmas Kruuse, Keit Pentus-Rosimannus, Remo Holsmer, Jürgen Ligi, Ants Laaneots, Deniss Boroditš, Liina Kersna, Lauri Luik, Toomas Kivimägi, Jüri Jaanson ja Hanno Pevkur. Arupärijate nimel Maris Lauri, palun!

15:11 Maris Lauri

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! See arupärimine sai esitatud juba juunis, aga teema pole endiselt oma aktuaalsust kaotanud. Eesti inimarengu viimases aruandes osutati sellele, et Eesti ühiskonna lõhestumine saab alguse koolist. Puudulik eesti keele oskus ahendab vanemaks saades noorte haridusvõimalusi ja hiljem raskendab töö leidmist ning mõjub seega negatiivselt kogu tööelule. Oleks loogiline, kui Eesti riik teeks kõik, et ühendada praegune haridussüsteem ühtseks. Me teame, et see protsess on kestnud pikka aega ja pole olnud võib-olla kuigi ladus, aga see iseenesest ei ole ju õigustus, et ei saa nüüd asju paremaks teha.
Sellel kevadel saime ka sellist informatsiooni, et kolm Tallinna gümnaasiumi on soovinud loobuda praegu kehtivast 60 : 40 keeleõppest. Täpsemalt, soovitakse kehtestada vene keel Tallinna Kesklinna Vene Gümnaasiumi gümnaasiumiastme õppekeeleks. Tallinna Linnamäe Vene Lütseumi soov on õpetada gümnaasiumiastmes õppeaineid vene keeles enam kui 60% ulatuses. Lasnamäe Gümnaasium soovib samuti gümnaasiumiastmes venekeelset õpet. Ehk põhimõtteliselt tehti ettepanek liikuda veelgi rohkem tagasi asjas, kus edasiminekud ei ole niigi kõige paremad.
Nende taotluste põhjal tegi Tallinna Linnavalitsus 14. juunil volikogule ettepaneku eesti keele õppe vähendamiseks. Nendest kahest vastandlikust protsessist lähtudes tulid ka meie küsimused. Neid oli kaks. Esiteks, kuidas valitsus suhtub inimarengu aruandes toodud soovitusse liikuda ühtse eestikeelse kooli poole, mis tagaks kõigile võrdsed võimalused, lastele ja noortele, ning siis hariduse kaudu tagada nendele noortele hiljem, kui nad on juba täiskasvanud, edukus edasises elus. Teine küsimus puudutab nende kolme kooli taotlusi venekeelsele õppele üleminekuks. Kas need rahuldatakse ja kui, siis mis põhjustel seda tehakse? Aitäh!

15:13 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

15:14 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Auväärt Riigikogu liikmed! Head arupärijad, suur tänu selle arupärimise esitamise ja nende küsimuste eest! Kui lubatakse, siis ma loen kõigepealt ette küsimuse ja seejärel vastuse. Esimene küsimus: "Kuidas suhtub valitsus Eesti inimarengu aruandes toodud soovitusse luua ühtne eestikeelne kool, mis tagaks kõikidele Eesti lastele ja noortele võrdsed võimalused hariduse omandamisel ja hiljem töö leidmisel?" Vabariigi Valitsuse eesmärk on, et vene õppekeelega koolides tõuseks õpilaste eesti keele oskuse tase. Täpsemalt, et vene õppekeelega põhikooli lõpetajate eesti keele valdamise tase oleks põhikooli lõpuks B2. See loomulikult omakorda tähendab, et gümnaasiumi lõpuks on see tase C1. B2 tase on vältimatu eeldus sujuvaks üleminekuks eestikeelsele keskharidusele ja C1 tasemel keeleoskuse saavutamisele gümnaasiumi lõpuks. C1 tasemel keeleoskus on eeldus eestikeelse kõrghariduse omandamiseks ja võrdseks konkureerimiseks Eesti tööturul.
Eesmärgi saavutamiseks panustame õpetajate koolitusse, õppevara uuendamisse ja keeleõpet toetava keskkonna loomisesse, nagu keelelaagrid, koolivälised tegevused, nii alus- kui ka põhihariduse tasemel ning toetame koole ka nõustamisega. Samuti jätkame keelekümblusprogrammi toetamist ja arendamist, kuna selle tulemuslikkus on aastatepikkuste kogemustega tõestatud ning me näeme, et see muutub järjest populaarsemaks, ka lasteaia tasemel.
Ma kinnitan teile, väga auväärt arupärijad, et eesti keele õpe ja eestikeelne õpe on Haridus- ja Teadusministeeriumi prioriteet. Seda on siin teie ees esinedes korduvalt kinnitanud ka haridus- ja teadusminister. Hea võimalus Eesti haridussüsteemi arendada ja hariduslikku lõhet vähendada on mitmekultuurilise kooli mudel. Mitmekultuuriline kool arvestab õppe korraldamisel peale riiklikus õppekavas kirjeldatu ka kultuuriteadlikkuse ja -tundlikkusega seotud kvaliteedikriteeriume, nagu oskuslik aine- ja keeleõppe lõimimine kõikides ainetundides, koolitöötajate oskus juhtida kultuuridevahelist dialoogi, õpetajate ja juhtkonna kultuuriteoreetilised teadmised jpm.
Haridus- ja Teadusministeerium töötab juba teist aastat projektiga, millesse kuuluvad koolid ja

lasteaiad, kellel on juba õpetamise kogemus mitmekeelses ja -kultuurilises keskkonnas. Alanud õppeaasta lõpus tutvustatakse seda mudelit ka teistele koolidele ning töötatakse välja konkreetsed soovitused ja rahastamisettepanekud õppekeelest erineva kodukeelega õpilaste toetamiseks.
Teine küsimus: "Kas valitsus rahuldab kolme kooli taotlused venekeelsele õppele üleminekuks? Kui jah, siis millised on põhjendused ebavõrdsuse süvendamiseks ja kahe kogukonna säilitamiseks Eestis?" Tallinna Linnavolikogu on Vabariigi Valitsusele edastanud 2017. aasta 20. juuni erakorralisel istungil vastu võetud otsuse nr 94, mis kannab pealkirja "Taotluse esitamine Vabariigi Valitsusele Tallinna Linnamäe Vene Lütseumi, Tallinna Kesklinna Vene Gümnaasiumi ja Lasnamäe Gümnaasiumi paindliku keele- ja aineõppe pilootprojekti algatamiseks". Vabariigi Valitsus ei ole esitatud taotluse rahuldamist arutanud ega midagi ära otsustanud. Haridus- ja Teadusministeerium ning Tallinna Linnavalitsus sõlmisid 26. septembril 2017. aastal lepingu, mille eesmärk on tõhustada eesti keele õpet kolmes Tallinna munitsipaalüldhariduskoolis. Haridus- ja Teadusministeeriumi, kolme kooli ning Tallinna linna koostöös käivitati pilootprojekt, millega luuakse põhikooli III astmes paindlikumaid ja tõhusamaid võimalusi eesti keele oskuse taseme tõstmiseks – nagu eespool mainitud, tasemeni B2 ning seejärel gümnaasiumiastmes tasemeni C1. Teatavasti peab praegu olema gümnaasiumi lõpus saavutatud keeleoskuse tase B2, mis on nõrgem kui C1.
Keeleõppe tõhustamise tegevusi alustatakse neis kolmes koolis 7. klassis ehk kooliastmes, kus koolidel on seadusega lubatud korraldada venekeelset õpet. Rõhutan, et pilootprogrammis osalemine ei võrdu õppekeele puhul erandi andmisega. Projekti raames on koolidel võimalik katsetada nüüdisaegseid keeleõppe võimalusi, et luua õpilastele orgaaniline keelekasutuskeskkond ning tõsta motivatsiooni kasutada eesti keelt ka õppevälisel ajal.
Iga kool saab võimaluse oma eripärast lähtudes otsustada, milliseid meetmeid on vaja rakendada selleks, et kindlustada keeleõppe ja -oskuse taseme tõus. Kohtumisel koolijuhtide ja õpetajatega lepiti kokku, et mitmeid tegevusi, näiteks õpetajate koolitusi, õppetöövälisеid tegevusi jms, saab teha koolidevahelises koostöös. Projekti kaasatakse kindlasti ka lapsevanemad, sest neil on tähtis roll keeleõppe toetamisel. Projekti kestus on 2017–2020 ja eesti keele õppe tõhustamisse investeeritakse *circa* miljon eurot. Projekti käigus väljatöötatud tõhusaid ja mõjusaid lahendusi saavad edaspidi kasutada ka teised koolid. Auväärt arupärijad, ma tänan teid ja vastan kindlasti teie küsimustele. Aitäh!

15:21 Esimees Eiki Nestor
Küsimused peaministrile. Jürgen Ligi, palun!

15:21 Jürgen Ligi
Aitäh! Härra peaminister! Kas te tutvusite arupärimise tekstiga enne selle vastuse ettelugemist? Kas te olete kursis inimarengu aruande põhisõnumiga sellel teemal?

15:22 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Loomulikult ma tutvusin selle tekstiga, mida ma tulin auväärt Riigikogule ette kandma, ja mitte enne selle ettekandmist, vaid töötasin sellega juba eelnevatel nädalatel.

15:22 Esimees Eiki Nestor
Maris Lauri, palun!

15:22 Maris Lauri
Aitäh! Lugupeetud peaminister! Inimarengu aruandes osutatakse sellele, et keeleõppega peaks alustama võimalikult vara ja tuleks hoiduda n-ö kahe kooli paralleelsest eksistentsist. See tähendab, et me peaksime liikuma selles suunas, et oleks üks kool, kus ei oleks vahet, millise keelega perest on laps pärit – siis tuleb ühtne haridus. Kui ma kuulasin teie vastust, siis kostis, et tehakse igasuguseid asju, aga mulle küll ei jäänud seda muljet, et valitsusel oleks plaan selle poole liikuda. Keeleõppe süvendamine alles 7. klassis on ilmselgelt hilja, sellega võiks alustada juba alushariduse andmisel ja viimane aeg oleks alustada algklassidest.

15:23 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh, auväärt küsija! Ma ei oska päris täpselt öelda, mis ma tegema pean, et minu vastused tunduksid teile usutavad. Kui teie ütlete, et keeleõppega peaks alustama varem kui 7. klassis, siis ma nõustun sellega, igal juhul peaks alustama varem. Iga klass varasemaks on hea. Ma arvan, et me peaksime mõtlema väga selgelt ka sellele, mis toimub lasteaedades, st kuidas me suudaksime juba seal eesti keele õppe kvaliteeti ja intensiivsust tõsta ning kuidas me leiaksime sinna piisavalt inimesi, kes eesti keelt õpetavad. Ma olen sellega täielikult nõus, mul ei ole ühtegi vastuväidet. Te ütlete, et minu vastus ei olnud piisavalt mõjus, aga ma ütlesin mitu korda välja, et soovitakse, et eesti keele oskuse tase põhikooli lõpus tõuseks praeguselt B1-lt B2-le ja gümnaasiumi lõpus B2-lt C1-le. See on kõrgem tase. Ma ei oska siin Riigikogu kõnetoolis enam rohkem midagi teha, et teile seda mõjusust edastada. Igal juhul ma arvan, et eesti keele parem, kvaliteetsem õpe kõikidel haridustasemetel on teretulnud ja kiiduväärt.

15:24 Esimees Eiki Nestor
Jüri Jaanson, palun!

15:24 Jüri Jaanson
Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud peaminister! Oma jutu sees te ütlesite, et plaan on kas haridusministeeriumi või kellegi teise rahast investeerida miljon eurot vene- või võõrkeelsete õpilaste paremaks integreerimiseks, nende keeleõppe paremaks korraldamiseks. See üks miljon tundub olevat päris suur summa, seetõttu ma küsin, mida on plaanis selle raha eest teha. Milleks need investeeringud konkreetselt lähevad?

15:25 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Eks ma oma kõnes juba ütlesin, et ühelt poolt me panustame õpetajate koolitusse, teiselt poolt õppetöövälisesse tegevusse ja kolmandalt poolt õppematerjalidesse. Ega seda raha ei anta üks miljon kooli kohta, see tuleb ikka jagada koolide arvuga. Igal juhul on meil vaja paremaid õppematerjale. Minu arvates me vajame eesti keele taseme tõstmisel palju intensiivsemat õppetöövälist tegevust. See, kui koolid suudavad teha koostööd eesti keele õppe parandamisel ja kvaliteedi tõstmisel, on minu meelest õige, aga kõik algab ikkagi ühest asjast: kas meil on piisavalt neid inimesi, õpetajaid, kes eesti keelt õpetavad. Teile eelnenud küsija küsimus oli väga õige, see lasteaedade aspekt, aga kahjuks me põrkume siin praegu pigem sellele, et Eestis pole piisavalt neid inimesi, kes saaksid eesti keelt nii laialdaselt õpetada. Mida rohkem on eesti keele õpetajaid, seda parem, seda intensiivsem on õpe ning seda varem me saame eesti keele õpetamist alustada.

15:26 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

15:26 Urve Tiidus
Aitäh, juhataja! Lugupeetud peaminister! Haaran kinni teie vastuse viimasest lausest, et pole piisavalt õpetajaid, kes oskaksid tulemuslikult õpetada kõiki lapsi. Mis teie peaministrina lähiajal selleks ette võtate, et nende õpetajate arv kasvaks ning et lasteaedadesse ja koolidesse sugeneksid ka moodsad õpetamistehnikad?

15:27 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Eks kõigepealt on vaja selgeks teha üks üldine põhimõte – mis on siis õpetaja positsioon Eesti ühiskonnas? Ma arvan, et õpetaja on kõige olulisem, kõige paremas mõttes õpetaja suure algustähega. Mida saab valitsus selle jaoks teha? Ta saab nende töötingimusi parandada, nii palju kui maksumaksja Eesti riigi eelarvest võimaldab sinna panustada. Õpetajate palk on selles dokumendis, mis on teie laual, ehk järgmise aasta riigieelarves selge prioriteet. Meie soov on tõsta õpetajate palga alammäär järgmisel aastal 1150 euroni. Ma ei arva, et see on võluvits, aga see on üks samm. Teine samm on see, mille kohta ma tõin konkreetseid näiteid, nimelt on tõesti koole, mis ei ole sada protsenti eestikeelsed, st on gümnaasiumeid, kus on suhe 60 : 40. Seal tuleb metoodikat parandada, materjale hankida jne. Kolmas samm on see, mida me kõik saame teha – ehitada võimalikult palju sildu ühiskonnas, et ühiskond oleks

piisavalt sidus. See, et pole õpetajaid – siin ei tasu minu meelest näidata ühegi ministri ega valitsuse peale –, on tegelikult probleem, muidugi võiks neid rohkem olla.

15:28 Esimees Eiki Nestor
Urmas Kruuse, palun!

15:28 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt peaminister! Kindlasti olete kursis sellega, millist positiivset mõju on avaldanud keelekümbluskoolid, kaasa arvatud Tartus. Ma küsin niimoodi: miks ei rakenda valitsus koos nende omavalitsustega, kus on eesti keele õpetamisega probleeme, keelekümblust laiemal määral, kui see praegu kasutusel on? Sellest vallast on häid näiteid, et nii areneb ja kasvab eesti keele oskus kiiremini kui tavasüsteemis.

15:29 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Ma nõustun, see põhimõte on õige. Aga ma ütleksin, et keelekümblus ei pea käima ainult kooli tasandil, vaid siin me võime vaadata laiemalt. Minu arust Maris Lauri ütles oma küsimust esitades väga õigesti, et me võiksime tegelikult vaadata ka, mida saaks teha lasteaedades. Keelekümblus juba nii noores eas on igal juhul õige samm ja seda tehakse, seda rakendatakse mitmetes omavalitsustes. Kui ka Tartu seda teeb, siis on see kiiduväärt. Minu meelest peaks keelekümblus toimuma nii kooli tasandil kui ka lasteaia tasandil. Mida rohkem me suudame seda kasutada, seda parem. Tõsi on see, et kui sellist keelekümblust teha, siis see erineb tavarühmast. See nõuab rohkem teatud ressursse ja sinna tuleb mõningal määral rohkem panustada. Aga põhimõte on õige.

15:30 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

15:30 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea esimees! Hea peaminister! Kuna me räägime eesti keelest, siis palun vastake küsimusele, millisele arupärimisele te täna vastasite. Sellepärast et siin kollasel paberil, kus on kinnitatud päevakord, on kirjas "Arupärimine Eesti lastele võrdsete võimaluste loomise kohta hariduse omandamisel", aga koopia, mis on rohelisel lehel, räägib Eesti laste võrdsete võimaluste loobumisest hariduse omandamisel.

15:30 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Mina tõesti ei korralda Riigikogu kodu- ja töökorda ega tea, miks on kollast ja rohelist värvi paberid erinevad. Aga ma tean küll seda, et vastasin arupärimisele, mille pealkiri on "Eesti laste võrdsete võimaluste loobumisest hariduse omandamisel". Alla on kirjutanud väga paljud Riigikogu liikmed. Allkirjad on siin ka.

15:31 Esimees Eiki Nestor
See käib minu töökohustuste hulka, et ma aeg-ajalt meenutan teile: arupärimiste korral on teil üks küsimus.
Aitäh, peaminister Jüri Ratas! Ma usun, et Külliki Kübarsepa küsimusele me püüame leida vastuse. Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Jürgen Ligi, palun!

15:32 Jürgen Ligi
Austatud esimees! Austatud Riigikogu! Ma nägin teatud paatost peaministri silmis ja kuulsin, et ta ütles, et on põhjalikult valmistunud ja alati valmistub, kui lugupeetud Riigikogu tema käest midagi küsib. Aga ilmselgelt on ta valmistunud selleks, et mitte vastata. Asi ei ole kaugeltki selles, et siin on paberid eri värvi või üks sõna on ühel paberil teistsugune, vaid asi on selles, et peaminister väldib sihilikult küsimust, veerib paberilt jutupunkte ja nimetab mingeid tõhustamise ja parandamise teese. Kuid inimarengu aruanne, mis on ju kohe arupärimise alguses ära nimetatud, räägib sellest, et eesti keele õppest ei piisa, on vaja hakata õpetama eesti keeles. See puudutab juba lasteaeda, aga see puudutab ka põhikooli. Gümnaasiumis on liiga hilja. Asi ei ole mitte keele selgeks saamises, vaid asi on selles, et kaks

eraldi haridussüsteemi on loonud meie ühiskonnas segregatsiooni. Venelased elavad järjest rohkem eraldi, nad töötavad järjest rohkem eraldi, nad õpivad pigem kehvemates koolides, neil ei ole eesti sõpru, neil ei ole sotsiaalset võrgustikku, mida on kasutada eestlastel. Selle kõige tõttu nad saavad pigem kehvema hariduse ja kindlasti palju kehvemad valikuvõimalused.
Venelaste olukord ühiskonnas pole kehvem mitte sellepärast, et neid taga kiusatakse – nii nagu mulle püüdis paar aastat tagasi sisendada üks minister, kes on ka praegu valitsuses –, vaid selle tõttu, et venelased on lahutatud eraldi koolidesse ja eraldi lasteaedadesse. See taastoodab ühiskonna lõhestatust rahvuslikul pinnal.
Ma saan aru, et sotsid ja Keskerakond naudivad seda olukorda, nemad on monopoliseerinud venelaste hääled ja meid saab süüdistab mis tahes patus, hirmutamises, politiseerimises. Aga inimarengu aruanne on tulnud järele meie seisukohale, et lapsi tuleb hakata õpetama koos juba lasteaiast peale. Me teeme seda ju pagulaslastega. Nemad ei jää siia kauaks, nagu näitab statistika, aga nii kaua, kui nad siin viibivad, on tulemused väga suurepärased. See oli üks esimesi teemasid, millega ma haridusministrina kokku puutusin.
Pagulaslaste kohta ma küsisin, kas me saame nendega hakkama. Jah, me saame hakkama. Koolid ja lasteaiad on mures, aga me saame nendega hakkama, vastasid mulle eksperdid. Tulemus ongi selline, et nad omandavad väga hästi keele – mida varem alustavad, seda rutem – ja sulavad kollektiivi sisse. Gümnaasiumis alustada on liiga hilja, mõne jaoks on see liiga hilja. Paljud ei julgegi gümnaasiumi minna, sest see on eesti keeles, aga nad on põhikoolis õppinud vene keeles ja pelgavad. Need võrgustikud tuleb luua aga varem. See oli ju ka meie arupärimise põhiküsimus. Erakordselt kahju, et valitsus endistviisi seda teemat väldib ja sisuliselt kahjustab nende laste tulevikku. Aitäh!

15:35 Esimees Eiki Nestor
Maris Lauri, palun!

15:35 Maris Lauri
Hea juhataja! Lugupeetud peaminister ja head kolleegid! Mina õppisin koolis Kohtla-Järvel. Kui ma lõpetasin, siis oli minu kool ainuke eesti kool selles linnas. See kool on senini alles. Laupäeval käisin ma selle kooli kokkutulekul, ta on 95 aastat vana. See on endiselt eesti kool, väga tore eesti kool. Koolipere on ühtne. Seda ühtsust rõhutasid väga erinevad külalised, sh linna vene koolide ja üldse koolide esindajad, seda vaatamata sellele, et selles koolis on praeguseks, ma ei julge täpselt öelda, aga võib-olla pooled lapsed pärit mitte-eestikeelsest perest või segaperest. Kontserdi juhatas seal sisse üks väga tore poiss Aleks, kes tegi seda väga ilusas ja selges eesti keeles. Ma arvan, et ta ei olnud eesti perest, aga mitte kordagi ei tekkinud kõhklust, et ta ei oska eesti keelt. Selles koolis tantsivad kõik lapsed rahvatantsuringis eesti tantse. Ma olen nende lastega rääkinud, ma olen seal külas käinud, mitte ainult sellisel uhkel aktusel. Vahetevahel sa võid kergelt tajuda pisikest aktsenti, aga see võib tulla sellest, et mul on selle koha pealt päris terav kõrv. Seal on kõik üks pere. Ma arvan, et need lapsed, kes sealt koolist välja tulevad, on oma edasises elus väga edukad, sest nendel on seosed nii eesti kogukonna kui ka venekeelsete inimestega. Nendel on kaks kultuuri, sest õppides eesti koolis, ei kaota nad ju ära oma vene kultuuri. Ka seda on võimalik õppida. Tung sinna kooli on päris suur – nii suur, et ei tahetagi kõiki vastu võtta.
Kahjuks ma ei kuulnud täna peaministri vastustest arusaamist sellest, millele kolleeg Jüri Ligi juba viitas: me ei räägi eesti keele õppimisest, me räägime eesti keeles õppimisest. Teises keeles õppimine ei tee lastele liiga. Kui me kardame seda siin Eestis, siis me võime vaadata rahvusvahelisi koole, olgu Brüsselis või Luxembourgis – osatakse nii üht kui ka teist keelt. Selles mõttes ma ei saagi aru, et kui meil on olemas selged näited ja kogemused keelekümbluskoolidest ja -klassidest, kui meil on olemas koolid, kus õpitaksegi niimoodi nagu minu kodukoolis, siis miks on vaja taas hakata tegema mingisuguseid eksperimente, katsetusi või anda erilubasid. Metoodika on olemas, need asjad võiksid toimida. Millegipärast ei taheta seda kasutusele võtta. Ma tõesti siiski loodan, et ühel hetkel jõuab ka praegusele valitsusele kohale arusaamine, et parem oleks, kui meie Eesti lapsed õpiksid kõik ühes koolis. Aitäh!

15:39 Esimees Eiki Nestor
Rohkem Riigikogu liikmetel läbirääkimiste soovi ei ole. Peaminister? Ei soovi. Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. 15:40 Arupärimine Aserbaidžaani pesumasina, pangandusjärelevalve ja kaaviaridiplomaatia kohta (nr 370)

15:40 Esimees Eiki Nestor

Järgmise arupärimise on esitanud Andres Herkel, Artur Talvik, Jüri Adams, Monika Haukanõmm, Andres Ammas, Külliki Kübarsepp, Krista Aru ja Ain Lutsepp. Arupärijate nimel Andres Herkel, palun!

15:40 Andres Herkel

Härra esimees! Austatud peaminister! Austatud kolleegid! Kui septembri alguses ilmus jutt sellest, kuidas Danske Banki Eesti filiaalist käis taas läbi kahtlase päritoluga raha väga suurtes summades – kahe aasta jooksul 2,5 miljardit eurot –, siis see informatsioon ei raputa mitte ainult Eesti ajakirjandust. Ma olen selle kohta lugenud artikleid Guardianist, Le Monde'ist, Le Soir'ist, Süddeutsche Zeitungist ja mitmelt poolt mujaltki. Tegelikult tähtsamgi kui see, et Eestis oli siis ilmselt nõrk pangandusjärelevalve, mistõttu said need asjad kahjuks Eestis tegutseva panga kaudu toimuda, on muidugi selle asja mõõde. Tähtis pole isegi mitte niivõrd see, mis raha see oli ja kas tegemist oli kuritegeliku rahaga, mis siit läbi lasti, vaid see mõõde, et see raha jõudis Euroopa poliitikuteni eesmärgiga saada Aserbaidžaani režiimi suhtes soodsaid seisukohti küsimustes, mis puudutavad inimõigusi ja poliitvange, ning valimiste läbiviimise positiivseks hindamist ka siis, kui seal midagi positiivseks hinnata ei ole. See on uskumatu ulatusega poliitilise korruptsiooni skandaal Euroopas.
Me esitasime selle arupärimise härra peaministrile, et saada toetust selleks, et Eesti Finantsinspektsioon teeks oma asju paremini, et meie rahapesu andmebüroo oleks oma uurimistega tasemel ja et tegelikult julgustada ka partnerriike vajadusel pöörduma Eesti rahapesu andmebüroo poole, sellepärast et poliitilise korruptsiooni kahtlused, nagu ma ütlesin, on väga ulatuslikud.
Mõned asjad on ka välja tulnud. Välja on tulnud näiteks see, et Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee endise liikme ja EPP rühma esimehe Luca Volontèga seotud firma või MTÜ pangaarvele liikus koguni 2,3 miljonit eurot "põllumajanduse valdkonnas antud konsultatsioonide eest". Aga Itaalia uurijatel on kahtlus, et raha kasutati tegelikult selleks, et mõjutada Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee liikmeid hääletama vastu ühele resolutsioonile, mille sisu oli Aserbaidžaani poliitvangide olukord. Soov oli tõestada, et poliitvange ei ole. Meieni on jõudnud ka andmed ühe Saksa poliitiku kohta, kelle saadud summa oli pisut väiksem kui miljon eurot ja kes on omakorda toetanud teisi poliitikuid. Üks haru jõudis välja Belgiasse ja üks neist belglastest oli ka Euroopa Nõukogu raportöör eelmise nädala sessioonil. Tema raport pidi taas olema Aserbaidžaani inimõiguste olukorra kohta, aga ta astus nende faktide taustal tagasi ega tulnud seda raportit esitama.
Minu tähelepanekute järgi on n-ö Aserbaidžaani poliitiliste sõprade võrgustiku ulatus olnud märkimisväärne: suure innukusega on ennast valimismissioonidele vaatlejateks sebitud ja suures demokraatiapuuduses maad vaat et musternäitena esitatud. Mailis Reps mäletab neid asju sama hästi kui mina. Ma ei liialda, kui ma ütlen, et tegemist on ühe suurima poliitilise korruptsiooni skandaaliga Euroopas. See ei puuduta ainult Euroopa Nõukogu Parlamentaarset Assambleed, vaid suure tõenäosusega ka Euroopa Parlamenti ja teisi n-ö monitooringuorganisatsioone, kes on nende küsimustega tegelenud.
Meie huvi on kogu sellele asjale valgust heita. Meie tunnetus on see, et tegelikult on välja tulnud jäämäe veepealne osa ja sellest tulenevalt lähevad meie küsimused mitmesse harusse. Kahtlemata me tahame, et Finantsinspektsiooni ja pangandusjärelevalvega oleksid Eestis asjad paremas korras, aga me tahame ka selle asja puhul sügavuti minna, et kuritarvitused päevavalgele tuua. Aitäh!

15:45 Esimees Eiki Nestor

Tänan! Arupärimisele tuleb vastata peaminister Jüri Ratasel. Palun!

15:45 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Auväärt Riigikogu liikmed! Head arupärijad, tänan arupärimise eest! Olen siin teie ees, et vastata arupärimisele, mis kannab pealkirja "Aserbaidžaani pesumasina, pangandusjärelevalve ja kaaviaridiplomaatia kohta". Arupärimises on kuus küsimust. Seda arupärimist ette valmistades olen tutvunud materjalidega ja kohtunud ka Finantsinspektsiooni inimestega silmast

silma, et seda teemat arutada. Loomulikult ma ütlen kõigepealt aitäh selle teema tõstatamise eest siin. Järgnevalt vastan arupärimisele, loen ette küsimused ja siis vastused. "Millise hinnangu annate Eesti tegevusele rahapesu tõkestamisel aastatel 2012–2014 ja selle järel? Kuidas sai võimalikuks suureulatuslik rahapesu Eestis tegutseva panga kaudu? Mida on Rahandusministeerium, Finantsinspektsioon ja rahapesu andmebüroo teinud, et sellised juhtumid ei korduks?" Esiteks mõni sõna viidatud asutuste funktsioonidest. Esmatasandi järelevalve rahapesu üle on Eestis rahapesu andmebüroo ülesanne, kes kogub muu hulgas asjakohast teavet, jälitab kriminaaltulu ja viib läbi rahapesualaseid menetlusi. Politsei ja prokuratuur uurimisasutustena avastavad kuriteojuhtumeid ning saadavad asju kohtusse, kes otsustab süüteo olemasolu üle ja määrab karistusi.
Finantsinspektsioon teostab finantsjärelevalvet. Järelevalvega rahapesu üle puutub inspektsioon eelkõige kokku oma järelevalve alla kuuluvate finantsvahendajate protsesside ja sisekordade kontrolli kaudu. Finantsjärelevalve käigus kontrollitakse järelevalvesubjekti protsesse ja süsteeme, aga mitte seda, kas konkreetselt pandi toime rahapesu. Ka Danske asjas oli Finantsinspektsioon see, kes tänu kontrollsüsteemidele avastas pangas olulisi puudusi ning reageeris seaduslike võimaluste piires. Rahandusministeerium on üks finantssektoris vajalike õigusnormide koostajaist. Ma ei kahtle, et rahapesualane järelevalve on Eestis hästi korraldatud. Eesti tee on tugevad institutsioonid ja puhas, ausalt toimiv ärikeskkond. Loomulikult ei välista ükski seadus ega norm rikkumiste toimepanemist. Mitte ainult Eesti, vaid ka paljude teiste riikide panganduses on olnud kahetsusväärseid juhtumeid, kus riskide juhtimise süsteemid ei ole alati konkreetses pangas toiminud.
Tööd riskide kuhjumise vältimiseks tuleb teha alati ja järjepidevalt. Finantsinspektsioon on alates 2004. aastast juhtinud tähelepanu paljudele kitsaskohtadele. Näiteks sellele, et kehtivad trahvimäärad on olnud ja on jätkuvalt liiga madalad ning seetõttu on igati asjakohane vastavad karistusmäärad üle vaadata. Valitsuses on kooskõlastamisel seaduseelnõu, mis suurendab oluliselt karistusmäärasid ja tõstab järelevalvesubjektide omavastutuse määra finantssektoris.
Finantsinspektsioon võttis 2014. aastal, juba enne Danske Banki juhtumi avastamist, rahapesu tõkestamise üheks oma tegevuse prioriteediks. See on kirjas ka asutuse strateegias ning inspektsiooni inimesed tegelevad selle teemaga iga päev. Küsimuses viidatud ajast tänasesse vaadates oleme teinud, ma arvan, sammu edasi. Mitteresidentide osakaal on näiteks 2014. aastaga võrreldes kahanenud 20%-lt 12%-ni, vähenedes eelkõige läbipaistmatu ehk kõrgema rahapesuriskiga mitteresidentide arvel. Kõnealused riskid finantssektoris on võrreldes 2014. aastaga oluliselt vähenenud.
Eesti riigi võimekust, sh finantsjärelevalve toimimist, on sõltumatu eksperdina hinnanud ka Euroopa Nõukogu juures asuv eksperdikomitee, kelle hinnangul vastab Eesti süsteem olulises osas rahvusvaheliselt tunnustatud nõuetele.
Teine küsimus: "Millise hinnangu annate tõigale, et Eestis tegutsev pank käis ise välismaal aktiivselt rahapesukliente värbamas, nagu selgub Äripäevas avaldatud materjalidest?" See on täiesti tavapärane panganduspraktika, et krediidiasutused või ka teised finantsvahendajad kasutavad oma teenuste müümisel agente. Arvatavasti on nii mõnigi neist kutsunud meid kaubanduskeskuses kas pensionifondiga liituma või pakkunud abi liisingu või kindlustuse vormistamisel. Seega ei saa agentide kaudu klientide värbamist printsiibis kuidagi ette heita.
Sellisel juhul on võtmeks seadusest tulenevate kohustuste täitmine. Finantsinspektsioon kontrollis 2014. aastal Danske Banki. Pangale heideti ette olulisi puudusi juhtimises ja rakendatud süsteemides. Just need kontrollsüsteemid pidid ära hoidma ebaharilike ja rahapesu kahtlusega klientide teenindamise. Inspektsioon osutas toona selgelt puudustele pangapoolsete agentide kasutamisel. Minule teadaolevalt on Danske Bank tänaseks viinud oma tegevuse kooskõlla seaduse nõuetega ning lõpetanud riskantsete mitteresidentide äriliini.
Kolmas küsimus: "Kuidas hindate ja selgitate seda, et tohutu ulatusega rahapesujuhtumite puhul ei tehtud trahve, vaid piirduti Finantsinspektsiooni ettekirjutusega rikkumiste likvideerimiseks? Kas järelevalve ja seda toetav seadusandlus on piisavad ning tõhusad?" Finantsinspektsioon kontrollib eelkõige pangaprotsesse ja -süsteeme ning nende toimimist, mitte seda, kas rahapesualane süütegu on reaalselt toime pandud ja kas see on tõendatud. Finantsjärelevalveasutuse otsustada on see, millise seadusliku meetodiga jõutakse parimal viisil finantsjärelevalvelise eesmärgi täitmisele. Rõhutan ka seda, et seaduse kohaselt on Finantsinspektsioon finantsjärelevalve teostamisel sõltumatu.
Finantsinspektsioon on avalikult põhjendanud, et Danske asjas valitud meetodit – põhjaliku kohapealse kontrolli pinnalt tehtud ettekirjutust – ei tuleks mõista pelgalt üksikute klientide vaatenurgast, kes olid seotud võimalike rahapesukahtlustega. Ettekirjutuse tulemusel väljus Danske täielikult riskantsest

mitteresidentide segmendist. Lisaks taolise äri lõpetamisele tegeles pank dialoogis Finantsinspektsiooniga ka teatud persoonide küsimustega.
Neljas küsimus: "Millise hinnangu annate sellele, et üks riik (Aserbaidžaan) püüdis endale rahvusvahelisel areenil raha eest kiitust osta? Milline on Eesti positsioon selliste juhtumite puhul?" Minu hinnangul on see taunimisväärne.
Viies küsimus: "Danske Banki Eesti filiaali kaudu said raha vähemalt kaks Euroopa poliitikut: UNESCO peadirektori abikaasa ja CNN-i produtsent. Kindlasti on Aserbaidžaanile rahvusvahelise kiituse ostmise võrgustik laiem. Küsime, kuidas toimub teiste pesumasinast raha saanud isikute kontroll ja avalikustamine ning nende võimaliku seose selgitamine nn kaaviaridiplomaatia võrgustikuga."
Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eesmärk on, et Eesti Vabariigi rahandussüsteemi ja majandusruumi ei kasutaks keegi rahapesuks ega terrorismi rahastamiseks. Ääremärkus: teatavasti on selle seaduse uus terviktekst Riigikogu menetluses.
Seaduse kohaselt kontrollib Eestis rahapesuga seotud küsimustes isikuid rahapesu andmebüroo, mis on Politsei- ja Piirivalveameti iseseisev struktuuriüksus. Rahapesu andmebüroo analüüsib ja kontrollib kohustatud subjektidelt ja teistelt isikutelt laekunud teavet rahapesu või terrorismi rahastamise kahtluse kohta, võtab vajaduse korral tarvitusele abinõud vara säilitamiseks ning edastab kuriteotunnuste avastamisel materjali viivitamata pädevatele asutustele kohtueelse uurimise alustamise otsustamiseks.
Kuna rahapesu puhul on sageli tegemist piiriülese õigusrikkumisega, kus ühes riigis toime pandud kuriteoga saadud ebaseaduslik tulu kantakse jälgede peitmiseks eri riike läbivate tehinguahelate kaudu kiiresti edasi, on selle tõkestamisel võtmetähtsusega riigisisene ja ka piiriülene koostöö. Ma usaldan Eesti õiguskaitseorganeid. Olen veendunud, et nad teevad oma tööd hästi ja pühendumusega ning kui on aset leidnud seadusrikkumine, siis järgnevad sellele sanktsioonid ja avalikustamine.
Kuues küsimus: "Kas Aserbaidžaani pesumasinast on raha saanud ka Eesti poliitikud ja avaliku elu tegelased? Kas on teada juhtumeid, kui Eesti poliitikud on võtnud Aserbaidžaani võimudelt või nendega seotud mittetulundusühingutelt vastu tasuta reise konverentsidele ja valimisvaatlusmissioonidele, mille puhul on vastutasuks oodatud ja antud kiitvaid hinnanguid? Milline on Vabariigi Valitsuse seisukoht selliste juhtumite puhul?" Eesti õiguskaitseorganitelt ei ole minule vastavat infot laekunud, kohtumisel Finantsinspektsiooniga küsisin veel eraldi selle küsimuse. Ja nagu ma eelnevalt ka ütlesin, ei ole mul põhjust kahelda Eestis rahapesu ja korruptsiooni tõkestamisega tegelevate riigiinstitutsioonide pädevuses ega tahtes vajadusel uurimist alustada, läbi viia ning avalikkuse ette tuua. Olen arvamusel, et poliitikute hulgas ei tohiks olla kohta raha eest ostetavatele seisukohtadele ja poliitikatele. Ma usun, et seda seisukohta jagavad ka teised valitsusliikmed. Aitäh!

15:59 Esimees Eiki Nestor
Küsimused peaministrile. Andres Herkel, palun!

15:59 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud peaminister, aitäh nende vastuste eest! Me sattusime rahapesu transiitriigina kindlasti negatiivsesse valgusesse. Aga me võiksime palju positiivsemasse valgusesse sattuda, kui me aitame nüüd selle asjaga juurteni minna ja need asjaolud võimalikult suures mahus välja selgitada. Praegu on ehk teada jäämäe veepealne osa. Kas te olete selle rahvusvahelise korruptsioonivõrgustiku, mida me oleme siin harjunud hellitavalt kaaviaridiplomaatiaks nimetama, edasise paljastamise vajadust tõstatanud ka eesistujana Euroopa Liidu tasandil? Või on teilt küsitud seda, milline on Eesti roll, mida me kavatseme edasi teha ja mida ootame teistelt riikidelt, et meie rahapesu andmebüroo saaks efektiivsemalt tegutseda?

16:00 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Alustan vastamist loomulikult ka tänuga teile, et te olete seda teemat käsitlenud. Minu meelest te olete selle kohta minu käest küsinud ka ühes infotunnis ja umbes samas vaates, et mida on Eesti eesistujana teinud. Toon mõned näited Eesti ja Aserbaidžaani koostööprojektide kohta, millest tuleb välja, mis me oleme teinud ja mis on seotud ka Eesti eesistumisega. Kõigepealt, Eestil ja Aserbaidžaanil on tihedam koostöö IKT-valdkonnas ja hariduse valdkonnas. Näiteks on Aserbaidžaani ülikoolide esindajad regulaarselt külastanud Tallinna ja Tartut. Teiseks, arengukoostöö puhul on Välisministeerium panustanud kõige enam stipendiumiprogrammidesse, pakkudes toetust Eesti

ülikoolide magistriõppeprogrammides õppimiseks. Nüüd sellest, mis on seotud Eesti Idapartnerluse Keskusega. Seal on Aserbaidžaani riigiametnikele kahe- ja mitmepoolse koostöö raames korraldatud seminare ja visiite.
Kui rääkida täpsemalt Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise ajal laiemalt laual olevatest rahapesu tõkestamise ja korruptsioonivastase võitlusega seotud teemadest ja eelnõudest, siis märgin kõigepealt ära selle, mis on meie eesmärk. Eesmärk on loomulikult jõuda Euroopa Parlamendiga kokkuleppele rahapesu tõkestamise direktiivi muudatustes. See tähendab muu hulgas koostöö tugevdamist rahapesu andmebüroode vahel ning äriühingute tegelike kasusaajate registrite ühendamist üle Euroopa Liidu. Tegelike kasusaajate register muudab ärikeskkonda kindlasti läbipaistvamaks ja vähendab muu hulgas ka korruptsiooniriski. Rahapesu andmebüroode pädevuse ja koostöö laiendamine aitab kaasa info liikumisele liikmesriikide vahel, et ennetada võimalikke rahapesujuhtumeid.
Teiseks, me pingutame kindlasti selle nimel, et kõikjal Euroopas menetletaks rahapesualaseid kuritegusid ühiste põhimõtete alusel. Ja me oleme valmis kohe ka alustama trilooge, kui Euroopa Parlament oma raporti esitab. Kolmandaks, ajakohastamisel on Euroopa Liidu arestimis- ja konfiskeerimisotsuste vastastikuse tunnustamise õigusraamistik. Ühes liikmesriigis tehtud kriminaaltulu arestimis- või konfiskeerimisotsus peab olema kiiresti ja tõhusalt tunnustatav ning täidetav teistes liikmesriikides. Me töötame selle nimel, et jõuda üldise lähenemisviisini Euroopa Liidu Nõukogus.
Neljandaks oleme idapartnerlusriikidega tõstatanud korruptsioonivastase võitluse teema. Näiteks rõhutati 7. juulil Tallinnas toimunud idapartnerluse justiits- ja siseministrite arutelul ennetustöö, õiguskaitse ning e-valitsemise tähtsust korruptsioonivastases võitluses. Ministrid andsid korruptsiooniga võitlemiseks eksperditasandile ülesande arendada partnerriikide süsteeme kriminaalturu paremaks jälgimiseks ja ka ärakaotamiseks. Samuti lubasid ministrid kaaluda vara elektroonilise deklareerimise süsteemide loomist ning kriminaaltulu jälitamise büroode asutamist.
Natuke kaudsemalt, aga siiski on korruptsioonivastase võitlusega seotud Euroopa Prokuratuuri loomine, kelle eesmärk on võidelda Euroopa Liidu vastu suunatud finantspettustega. Ja mul on hea meel siin täna öelda, et Euroopa Prokuratuuri asutamise otsus tehti eelmise nädala neljapäeval, s.o 12. oktoobril, justiits- ja siseküsimuste nõukogus. Need olid need punktid, mida ma sain sellele küsimusele vastamiseks öelda.

16:05 Esimees Eiki Nestor
Andres Ammas, palun!

16:05 Andres Ammas
Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav peaminister! Ma täpsustan oma kolleegi küsimust või jätkan seda omal kombel. See nn Danske juhtum on ju kahtlemata kahetsusväärne. Kui tõsiselt on see juhtum teie hinnangul Eesti finantssüsteemi mainet kahjustanud? Ja kas teil on tulnud mõnel formaalsel või ka mitteformaalsel kohtumisel oma ametikaaslastega teistest riikidest anda selles osas mingeid selgitusi, vastata mingitele küsimustele, või ei ole see mujal, väljaspool Eestit laiemat tähelepanu leidnud?

16:05 Peaminister Jüri Ratas
Aitäh! Muidugi on see igal juhul kahetsusväärne. Selle panga filiaal tegutseb Eestis, kus asi toimus. Ja ehkki tegu on teise riigi pangaga, ei vähenda see probleemistikku ega negatiivsust. Teie küsimuse teine pool oli, kas mõni ametikaaslane on minult küsinud Aserbaidžaani või Danske Banki juhtumi kohta. Ei, mulle ei meenu, et see oleks nii konkreetselt laual olnud või küsimusi esitatud. Nii et seda ei meenu.

16:06 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

16:06 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea esimees! Hea peaminister! Te väitsite, et te kohtusite personaalselt inspektsiooni inimestega. Tegemist oli ju aastatepikkuse väga süstemaatilise ja läbimõeldud skeemiga, kus selliseks tegevuseks oli Eesti panga juhil otsene luba. See, et inspektsioon ei reageerinud nende aastate jooksul, viitab sellele, et ka süsteemi sees on olnud mingisugune käendus. Te oma vastuses ka viitasite, et on kasutatud sanktsioone või teatud meetodeid isikute suhtes. Kas te oskate öelda, mida täpselt inspektsioon on

ikkagi teinud selleks, et sama asi ei korduks? Kas need inimesed, kes olid selle süsteemiga seotud, on nüüd muudes eluvaldkondades?

16:07 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma ei oska teile kindlasti nii personaalselt ja detailselt vastata. Aga mida on inspektsioon sellest juhtumist õppinud? Nad on öelnud, mida ma ka ütlesin, et sellised trahvimäärad ei ole proportsionaalsed, et trahvimäärasid tuleb tegelikult tõsta. Eeskätt puudutab see ju rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadust. Minu teada peaks see vist sellel nädalal olema teie laual, ma pean silmas eelnõu 459.

Nad ütlesid sellel kohtumisel, kus ma küsisin, mis on see õppetund või mida nad näevad preventiivselt mõjusamana, et kindlasti tuleb trahvimäärad üle vaadata. Maksimaalne trahvimäär oli toona *ca* 32 000 eurot. See vist kehtib ka praegu ja jääb igal juhul liiga väikeseks. Ma saan aru, et on olemas ka teine äärmus, mille järgi näeb rahapesuvastane direktiiv ette maksimaalse trahvimäärana *ca* 10% panga käibest. See on see teine suund või teine piir. Aga ma arvan küll, nagu ma ka välja ütlesin, et need trahvimäärad tuleks üle vaadata.

16:09 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:09 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud peaminister! Kas Eesti valitsusel on plaanis esineda mõne algatuse või ettepanekuga, et eelkõige rahvusvahelises koostöös sellist kaaviaridiplomaatiat välja juurida?

16:09 Peaminister Jüri Ratas

Ma ei tea, kui palju seda saab nüüd Eesti algatuseks nimetada, aga kas või see üks näide – Euroopa Prokuratuuri loomine. Eesti oli üks esimesi, kes andis samuti oma heakskiidu, et see tuleks luua. Ja nagu ma ütlesin, see plaan kiideti heaks ja pandi paika eelmisel neljapäeval justiits- ja siseministrite kohtumisel. Nii et selline üks konkreetne näide.

16:10 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, peaminister! Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Andres Herkel arupärijate nimel, palun!

16:10 Andres Herkel

Härra juhataja! Austatud peaminister, ma igal juhul tänan nende vastuste eest! Kindlasti kumas nendest head tahet, võib-olla ka natukene möödarääkimist. Küsimus on ju ikkagi selles, et minu vaatekoht kogu sellele asjale seondub nende väga halbade tagajärgedega ja sellega, kuidas see raha sai üldse Euroopa poliitikuteni jõuda ja mida me niisuguses olukorras tegema peaksime, et see enam mitte kunagi ei korduks.

Mart Helme käib meil siin aeg-ajalt rääkimas sellest, et liberaalse demokraatia aeg on läbi. Ma arvan, et liberaalse demokraatia aeg ei ole läbi. Liberaalne demokraatia ongi see demokraatiavorm, mis Euroopa tsivilisatsioonis eksisteerib, ja me peame seda hoidma. Aga see juhtum iseenesest – see ulatuslik poliitikute häälte ostmine, see, mis on kaaviaridiplomaatia tagajärg – on kahtlemata liberaalse demokraatia autoriteeti väga kahetsusväärselt kõigutanud. Ja sellepärast, ma arvan, on oluline, mis meie Finantsinspektsioonist saab – need asjad juhtusid paari aasta jooksul. Ma loodan, et praegu on palju parem seis.

Me ei suuda tõenäoliselt kindlaks teha selle raha kuritegelikku päritolu, mis siia Eestisse tuli, aga me saame kindlaks teha selle, kuhu ta läks. Ja see, kuhu ta läks, on tõeline oht Euroopa tsiviliseeritud poliitika kestmisele ja jätkumisele. See on just see koht, kus ma tahaksin, et meil oleks täielik toetus sellele, et need asjad tuleksid välja.

Kuidas nad välja tulla saavad? Ma eespool arupärimist tutvustades vist ei maininud seda, et korruptsioonivastasel erikomisjonil oli just täna kohtumine rahapesu andmebüroo juhi härra Reimandiga. Ega selle asjaga teatavasti niimoodi ei ole, et lähed ja vaatad, kes kellele pangas ülekandeid teinud on. Neid ülekandeid on 16 000. Seda asja saab ikkagi avada siis, kui mingisugune

kriminaaluurimine on juba alanud, nagu oli Volontè puhul. Nii et üks asi, millele saab Euroopa riike üles kutsuda, on see, et nad kahtlustuste korral, mis praegu ajakirjanduses päris võimsalt ringlevad, ka uurimisi algataksid. Siis tekib võimalus pöörduda ka Eesti andmebüroo poole ja võib-olla tuleb midagi välja.
Peale selle ma arvan, et rahvusparlamendid peaksid väga vaatama seda, kus ja mis asjaoludel käivad nende poliitikud. Ka Eestist on Aserbaidžaani valimistel käinud erineva staatusega vaatlejaid. Eriti palju oli neid lennukis siis, kui mina olin Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee vaatlusmissiooni juht. Eestist oli siis päris palju väikseid organisatsioonikesi, kelle aserbaidžaanid kohale olid kutsunud. Ma toon ainult ühe näite, mis puudutab 2013. aasta valimisi. Mina olin missiooni juht aastal 2008, kui veel oli võimalik anda OSCE ODIHR-iga ühisseisukoht, ehkki see oli väga keeruline. Kaaviaridiplomaadid olid raevukalt sellele vastu, aga see õnnestus. 2013. aastal ei õnnestunud enam midagi. On hinnatud, et nendel valimistel osales ligemale 50 vaatlusmissiooni, mille olid kohale saatnud erinevad mittetulundusühingud ning mida aitas korraldada ja finantseerida Aserbaidžaan ise. Ma ei arva, et kõik need inimesed, kes seal osalesid, said otseselt raha selle jaoks. Küll aga pakuti mingisugust soodsat võimalust: võimalust tulla välisriiki, natukene ringi vaadata ja anda siis positiivne seisukoht asjale, millest sellel nn missioonil osalejad võib-olla mitte tuhkagi ei teadnud.
Sellised asjad peaksid meil ära lõppema. Sellised asjad peaksid kõikides riikides ära lõppema. See on see, millele ma tahaksin üles kutsuda nii kõiki Riigikogu liikmeid, aga ka peaministrit, kes on Eesti poliitika esimene nägu Euroopas. Aitäh!

16:15 Esimees Eiki Nestor
Riigikogu liikmetel rohkem kõnesoove ei ole, peaministril ka mitte. Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Aitäh, peaminister Jüri Ratas, vastuste eest!

---

3. 16:15 Arupärimine Haridus- ja Teadusministeeriumi regionaalpoliitiliste plaanide kohta (nr 367)

16:15 Esimees Eiki Nestor
Ja nüüd arupärimine, mille on esitanud Krista Aru, Külliki Kübarsepp, Andres Ammas, Artur Talvik, Ain Lutsepp, Monika Haukanõmm ja Andres Herkel. Arupärijate nimel Krista Aru, palun!

16:15 Krista Aru
Härra esimees! Austatud proua minister! Head rahvaesindajad! Proua minister, ma palun väga vabandust – arupärimine on esitatud juba 5. juunil ja mitmed küsimused, mis siin arupärimises on tõstatatud, on tänaseks väga põhjalikult muutunud. Selle vastu me siin praegu midagi teha ei saa. Nii et ma palun, et kui te vastate neile küsimustele, siis kindlasti mõelge mõne väga konkreetse väite puhul sellele, et me oleme praegu oktoobrikuus.
Kuid arupärimises on ka vähemalt kolm põhimõttelist asja. Kindlasti tahame kuulda ja aru saada, kuidas haridus- ja teadusminister näeb kogu seda regionaalpoliitilist kava viia Tallinnast välja osa töökohti – kuhu viia ja millistest asutustest. Ja kas vastavad tõele need aina levivad väited, et tegelikult kolitakse selle regionaalpoliitilise manööverdamisega osa Tartus asetsevaid töökohti Tallinnasse ja Tartus tööl olevad inimesed kaotavad oma töö?
Teiseks tuleb tõesti vaadata otsa ka sellele suurele probleemile, kas ikka asutuste juhid on kõikidest nendest ümberkolimisplaanidest inimestega korralikult rääkinud. Mulle teadaolevalt on mitmed juhid, kelle töötajaid see ümberkolimine ilmselt puudutab, oma asutuse inimestele teatanud, et kas võtad ja kolid nüüd Tartusse või saad koondamisteate. Paljudel juhtudel on tegemist spetsialistidega, kes võib-olla Eestis ainsatena valdavad teatud programmi spetsiifikat. Kas see on riigile – eriti haridus- ja teaduspoliitikas – mõttekas ja vajalik?
Ja kolmas suur teema on, mida ikkagi tahetakse nende ümberkolimistega saavutada. Kas need on nii planeeritud, et need tõesti aitavad kaasa kogu meie teadus- ja arendustegevusele, hariduspoliitikale ning vaatavad kõike natukene laiemalt, arvestades üldist pilti ja vastates siinjuures küsimusele, kas see on mõistlik. Kuivõrd on Haridus- ja Teadusministeerium nende ümberkolimiste ja ümberpaigutamiste käigus üldse kaalunud ja valmis ka rakendama paindlikke töövõimalusi, just nimelt kaugtöö võimalust ning ka muutuvat ja paindlikku tööaega? Kas meil pole jällegi tegemist ühe sellise küsimusega, et me

liigutame inimesi ja loodame, et asi läheb paremaks, aga väikeses riigis nii nagu ka suures riigis ei pruugi see liigutamine anda alati parimat tulemust, mida võib-olla alguses sooviti? Nii et aitäh, minister, ja loodan ka diskussiooni.

16:19 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab haridus- ja teadusminister Mailis Reps. Palun!

16:19 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Alustame tehnilisest sissejuhatusest. Tõepoolest, sellele arupärimisele vastamise kuupäeva puhul on arvestatud asjaoluga, et vahepeal, kogu suve on tehtud tööd valijatega. Nii et Riigikogu ja valitsuse poolt vaadatuna on tööd tehtud üsnagi omas tempos. Samal ajal ei ole see teema oma tänapäevasust kaotanud. Haridus- ja Teadusministeeriumi analüüsiosakond vaatas veel kord olukorra üle ja kaardistas selle. Ja võib-olla ongi täna lihtsam vastata juunikuuga võrreldes, kui oli tegemist veel plaanidega. Täna võib juba öelda, kuidas on osakondadega konkreetselt kokku lepitud. Teile vastamiseks kogusime kokku parima teadmise, mis praeguse seisuga Haridus- ja Teadusministeeriumil nendel teemadel pakkuda on.
Kõigepealt oli selline küsimus: "Missugust suuremat haridus- ja teaduspoliitilist eesmärki täidab SA Archimedese noorteagentuuri, Eesti Noorsootöö Keskuse ja SA Eesti Teadusagentuuri Tallinna esinduse kolimine Tartusse? Miks see on vajalik?" Selleks, et optimeerida ning kaasa aidata ääremaastumise probleemi leevendamisele ja kõrgepalgaliste töökohtade viimisele Tallinnast teistesse regioonidesse, on Vabariigi Valitsus otsustanud töökohti pealinnast välja viia. Seda peame tegema ka Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas. Tervikasutuste kaupa liikumine ei ole meie ministeeriumi vaatenurgast praegu ja sellisel kujul ei võimalik ega ka mõistlik. Seetõttu oleme analüüsinud nii osakondade kui ka inimeste kaupa, kuidas kasutada kaugtöö võimalusi selleks, et inimesed saaksid ennast ka väljaspool pealinna realiseerida ja kodukohas töötada. Haridus- ja teaduspoliitika ei ole asukohakeskne, pigem ongi ta üle-eestiline. Nii haridusasutused kui ka teadusasutused asuvad juba praegu Eestis väga hajusalt. Haridus- ja teaduspoliitikat, samuti keele- ja noortepoliitikat ei kujundata ega rakendata ka praegu kindlasti mitte ainult pealinnas ega Tartus, vaid sellega tegeldakse eri piirkondades.
Võtan nüüd teema ette asutuste kaupa, nagu te küsisite. Esiteks, SA Archimedese noorteagentuur. Tänase seisuga ei ole plaanis seda täies koosseisus kolida. Küll aga kavandatakse SA Archimedese Tallinnas asuvate üksuste töökohti, mida on praegu kokku 15, viia kaugtöö põhimõttel üle Eesti, et inimestel oleks võimalikult palju tööd ka väljaspool pealinna.
Teiseks, Eesti Noorsootöö Keskus. Ka seda ei ole tänase seisuga kavas täies koosseisus Tartusse kolida. Keskus tegeleb noorsootöö arendamise ja korraldamisega kogu Eestis ning tehakse tihedat koostööd kohalike omavalitsustega. Nende tegevuste elluviimiseks ei ole vajalik, et noorsootöö keskus asuks tingimata täies koosseisus Tallinnas. Plaanide järgi jääb kaks keskset töökohta Tallinnasse ja ülejäänud töökohad paikneksid üle Eesti laiali. Seal on 20 töökohta ja tõenäoliselt, nagu ma juba ütlesin, oleks neist kaks Tallinnas, kaks Tartus ja ülejäänud mööda Eestit laiali. See on nii planeeritud sellepärast, et ENTK-l on üsna palju piirkondlikke koordineerimiskohti, mis siis asuksidki selles piirkonnas, mille eest nad vastutavad.
SA Eesti Teadusagentuur asub praegu Tartus, aga neil on ka kontor Tallinnas. Pikkade arutelude tulemusena – ja võib-olla ongi hea, et me seda juunis ei arutanud – jõudsime optimaalse lahenduseni, kus sihtasutus enam Tallinna kontorit edasi ei pea, aga ministeeriumis on olemas kaks töökohta. See tähendab, et me mitte ei hoia inimesi kohapeal, vaid need on töökohad. Põhjus on selles, et Tartusse lisandub kümme töökohta. Lõpuks tuli välja, et inimeste jaoks ei olegi küsimus selles, kas töökoht asub Tallinnas või Tartus – tihti ollakse näiteks rohkem Brüsselis või kuskil mujal, osa on ka kaugtööl. Selleks ongi mõeldud need kaks püsivat füüsilist töökohta, kus nad saavad vajadusel oma liikumistrajektooril olla ka Tallinnas. Kordan, et Tartusse viiakse kümme töökohta ja kaks tööpaika on olemas Tallinnas. Seda pakkus teadusagentuur ise Haridus- ja Teadusministeeriumile hea lahendusena välja. Kõikidele nimetatud asutustele on jäetud ministeeriumi Tallinna esinduses võimalus kasutada Tallinnas viibides bürood, nõupidamisruume ja muud vajalikku.
Järgmine küsimus: "Kas ja millal on asutuste nõukogud ettepaneku heaks kiitnud ning ettepanekule oma toetuse andnud? Millal arutati ettepanekut asutuste juhtkondadega? Kui suur on ettepanekute elluviimiseks vajalik rahaline kate?" Tallinnast töökohtade väljaviimine räägiti asutuste juhtide ja

sihtasutuste nõukogudega läbi käesoleva aasta mais ning plaane täpsustati kogu suve. Arutelud detailide üle jätkuvad, sh võimalike ühekordsete kulude osas. Üldiselt suuri lisakulusid ei teki, pigem hoitakse lõppkokkuvõttes kulusid kokku.
Kolmandaks: "Kas ja kui põhjalikult on antud juhtumil (töötajad Tartust Tallinna ja vastupidi) kaalutud ja töötajatega arutatud kaugtöö kasutamise võimalust, et ümberkorraldus soosiks perepoliitikat?"
Tavapärase ministeeriumi struktuuri ja töökorralduse ajakohastamise tõttu on Haridus- ja Teadusministeeriumis 2017. aasta suve jooksul liikunud Tartust Tallinna kolm täidetud ametikohta. Järgmise aasta alguses, peale eesistumisaja lõppu, planeerime tuua rahvusvaheliste suhete osakonna kolm töötajat Tallinnasse. Põhjuseks tihedam koostöö saatkondade ja ministeeriumidega, mis asuvad Tallinnas. Jooksvalt ja lähtuvalt tööülesannete täitmise vajadusest tuleb selliseid muudatusi aeg-ajalt ette, aga suurt Tartust Tallinna või vastupidi liikumist ei ole Haridus- ja Teadusministeeriumis plaanis. Ministeerium asub ja tegutseb Tartus. Kuna ministeerium asub Tartus ning haldusala ja koolivõrk on juba praegu väga tugevalt regionaalselt esindatud, siis hindame, kasutame ja arendame pidevalt ka kaugtöö võimalusi. Samuti on töökohtade pealinnast väljaviimise kavast pool kaetudki just kaugtöökohtadega.
Järgmine küsimus: "Kui paljud Tartus ministeeriumis töötavatest inimestest on valmis oma tööd jätkama Tallinnas? Kas ja milles saavutatakse ministeeriumi töökohtade ümberkorraldusega töös uus kvaliteet?"
Tavapärase struktuuri ja tööprotsesside uuendamise käigus on igal aastal liikunud kas mõni inimene või tema ametikoht Tallinnast Tartusse või Tartust Tallinna. Nii on see sõltuvalt vajadusest ikka olnud. Ministeeriumide ühismaja valmimise tõttu oleme parima töökorralduse ja kvaliteedi huvides vaadanud, et teiste ministeeriumidega tihedat, igapäevast koostööd eeldavad töökohad oleksid võimalusel vähemalt osaliselt ühismajas. Senine kogemus on näidanud, et koostöö ministeeriumide ja valdkondade vahel on märkimisväärselt paranenud. See oli ka ühismaja loomise eesmärk.
"Kui palju maksab Haridus- ja Teadusministeeriumi töötajate ümberkolimine Tallinna? Kas töötajatele kompenseeritakse ümberkolimise kulud ja millises ulatuses?" Suurt töötajate ümberkolimist ei ole toimunud ega toimumas. Seega ei ole ka sellega seoses täiendavaid kulusid. Küll aga tegeleme pidevalt oma tegevuse optimeerimisega ning oleme selle aasta jooksul loobunud kahest rendipinnast Tartus. Tiigi tänavalt liikus raamatupidamine Riigi Tugiteenuste Keskusesse ja tõime ka inimesed Raekoja platsilt peamajja Munga tänavale. Samuti laiendasime kaugtöö võimalusi ja parandasime oluliselt tööruumide seisukorda peamajas. Üksikud liikumised, mis igal aastal Tallinna ja Tartu vahel on toimunud, lahendatakse inimestega individuaalselt läbi rääkides. Tavapärase liikumisega ei kaasne olulisi täiendavaid kulusid. Samuti ei võimalda avaliku teenistuse seadus maksta ametnikele lisatasusid või toetusi, mis ei ole sõnaselgelt seadusega sätestatud.
Kas HTM-il, kes vastutab Eesti hariduse kõrgema kvaliteeditaseme eest, on oma otsuste kinnituseks olemas teadmistepõhine analüüs plaanitavate ümberkorralduste sotsiaal-majanduslikust mõjust? Millised on selle analüüsi järeldused ja millest lähtuvalt koostati ümberkolimise ettepanek?
Ümberkorraldusi ehk töökohtade pealinnast väljaviimist on analüüsinud Rahandusministeeriumi riigihalduse osakond. Selle käigus on leitud, et töökohtade pealinnast väljaviimisega leevendatakse ääremaastumist. Rahvaarvu vähenemise tõttu on ka riigiasutused olnud sunnitud oma regionaalset esindatust vähendama ning maavalitsuste kaotamise ja haldusreformi tulemusena väheneb töökohtade arv regioonides veelgi.
Töökohtade pealinnast väljaviimisele on püstitatud järgmised eesmärgid: tasakaalustada majanduslikke ja regionaalseid erinevusi pealinna ja ülejäänud piirkondade vahel; teha väljaspool pealinna kättesaadavaks konkurentsivõimelise töötasuga riigipalgalised töökohad; anda inimestele võimalus realiseerida ennast väljaspool pealinna; säästa kulusid – majandamine väljaspool pealinna on tihti säästlikum; tõsta kohalikku tulubaasi; tekitada uusi võimalusi kohalikele teenusepakkujatele; viia riigiasutused kodanikele lähemale; suurendada riiklikku julgeolekut ja riigi kohalolu väiksemates piirkondades.
Haridus- ja Teadusministeerium ei ole spetsiifilist analüüsi töökohtade pealinnast väljaviimise kohta teinud. Ettepanek koostati koostöös asutuste juhtidega läbirääkimiste käigus, arvestades sealjuures regionaalset aspekti, asutustele pandud ülesandeid ning võimalusi neid efektiivsemalt ellu viia. Siia on lisatud ka Haridus- ja Teadusministeeriumi oktoobriks kokku pandud ettepanekud eilse seisuga.
Haridus- ja Teadusministeerium on vastavalt Vabariigi Valitsuse otsusele viia pealinnast välja 1000 töökohta esitanud oma otsuse HTM-i valitsemisalas pealinnast väljaviidava 100 töökoha kohta. Välja on toodud järgmised ümberpaigutused: 32 töökohta Tartu maakonda, 14 Harju maakonda, 10 Valga

maakonda, 7 Lääne-Viru maakonda, 6 Lääne maakonda, 3 Pärnu maakonda, 3 Viljandi maakonda, 3 Võru maakonda, 3 Saare maakonda, 2 Järva maakonda, 2 Hiiu maakonda, 1,25 kohta Ida-Viru maakonda, 1 Rapla maakonda ja 1 Põlva maakonda. Asutuste lõikes: SA Archimedes – 15 töökohta, SA Innove – 29 töökohta, SA Eesti Teadusagentuur, Spordikoolituse ja -Teabe SA ja Eesti Noorsootöö Keskus – 19,25 töökohta ja Tallinna Ülikool – 5 töökohta. Lisaks viiakse sihtasutuste raamatupidamine üle Riigi Tugiteenuste Keskuse teenusele, mis tähendab ka 11,75 töökohta. Nende asukoha pealinnast väljaspool otsustab Riigi Tugiteenuste Keskus. Aitäh!

16:31 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ministrile. Andres Herkel, palun!

16:31 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud minister, kõigepealt suur tänu nende selgituste eest, mis puudutavad töökohtade Tallinnast väljaviimist ja kaugtöö võimaluste loomist. Aga mu küsimus on säärane: kas väljaviimisega seotud tegevused ja selle tagajärjed hakkavad mõjutama ka nendesamade sihtasutuste, olgu siis Archimedese või teadusagentuuri, endi tegevust? Kas see tähendab mingisuguseid kadusid või mingisugust ümberformeerimist?

16:31 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps
Aitäh! Valmistades ette vastust nii Rahandusministeeriumi riigihalduse osakonnale kui ka loomulikult sellele arupärimisele, püüdsin saada parimat informatsiooni Haridus- ja Teadusministeeriumi allasutustelt. Ja mulle kinnitati korduvalt, et kõik need teemad on iga üksiku inimese tasandil läbi räägitud. Esiteks, me oleme eesistumise protsessis ja enamik Euroopa Liidu programme on põhimõtteliselt alles avanenud, meil on kõige intensiivsem periood. Eelmisel aastal olid nad alles avanemas ja laekumised viibisid, eriti teaduse poole pealt vaadatuna. Kindlasti ei tohi me siin kahjustada midagi, mis seondub kvaliteediga, ja seda on mulle ka korduvalt kinnitatud.
Pigem on välja toodud inimesi, kellel on niikuinii reaalne elukoht kuskil mujal. Neil on võimaldatud kas osaliselt või täielikult minna üle kaugtööle ja elada oma perele lähemal. Sellepärast me olemegi eriliselt jälginud, et neil oleks võimalik käia vajadusel nii Tallinnas kui Tartus paiknevatel töökohtadel, osaleda koosolekutel jms, et päev ei läheks kaotsi. Näiteks noorsootöö keskusel on juba praegu arvestatav osa noori, kes liiguvad üle vabariigi. Neil on erinevad ülesanded, mis ongi kaugtööna vormistatud. Ja see on olnud väga edukas. Isegi kaugtöö kvaliteedi analüüsides on neid haridusministeeriumi haldusala asutusi välja toodud.
Ma julgen täna kinnitada, et me oleme eriliselt jälginud, et ei kannataks ei kvaliteet ega programmid. Veel üks nüanss, mille ma siin välja tõin ja mida tuleb ka arvestada: mitmed nendest töökohtadest on seotud ümberkorraldustega näiteks järelevalves ja ka maavalitsuste kadumisega. Samuti võtsime eraldi tähelepanu alla selle, et seoses maavalitsuste kadumisega targad töökohad nendest piirkondadest ära ei kaoks. Nii et kui me võtsime uusi järelevalveametnikke haridusministeeriumisse, siis me püüdsime leida selliseid, kes jääksid piirkondadesse kohapeale, mitte ei koguneks pealinna. Olukorda on püütud mõlemat pidi analüüsida ja suurt asutuste kaupa väljaviimist, nagu te näete, ei olegi. Pigem on siin püütud leida loogilisi kooslusi.

16:34 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

16:34 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Aitäh, proua minister! Mina tartlasena tundsin ennast vahepeal teie vastusest solvatuna, sest te ütlesite, et leevendatakse ääremaastumist, aga tegelikult liigutatakse töökohti põhiliselt Tallinna ja Tartu vahel ning Tartu meil ikkagi ääremaa ei ole. Minu küsimus on seotud just nimelt ääremaastumisega ja sellega, kuidas seda leevendatakse. Kas me võime öelda, et näiteks Põlva maakonda tekib juurde mõni Haridus- ja Teadusministeeriumi töökoht? Või tekib neid Ida-Virumaale, Narva või Sillamäele? Palun siin konkreetset täpsustust!

16:35 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Riigihalduse töökohtade väljaviimise üks eesmärk on tõepoolest leevendada ääremaastumist. Jah, Tartu ei ole kindlasti ääremaa, aga eesmärk töökohtade hoidmisel või arendamisel on ikkagi sama: et seal oleks konkurentsivõimelisi häid riigitöö kohti. Tartu sobib vähemalt noorte ülikoolipraktikaks. Võib-olla olete ka kursis, et meid on 2017. aastal mitmel korral ära märgitud, ja ühel juhul sellepärast, et meie ministeerium on noortele praktikaks väga avatud. Noorte toetus haridusministeeriumile kui riigiasutusele on väga kõrge. Nii et ministeeriumi asukohal Tartus on oma miinused, aga kindlasti ka väga palju plusse.
Ma lugesin neid numbreid ette just selle mõttega. Kui te küsite Põlva kohta, siis näiteks sinna on üks töökoht juurde tulemas, Ida-Virumaale 1,25. Haridusministeeriumil on terve rida piirkondlikke ülesandeid, ka järelevalve ja koordineerimise mõttes. Sealjuures asub palju Innove töökohti vabariigi eri paikades, st meil on mitmesaja töökohaga Innove, kus enamik töökohti ongi piirkondades. Mitmed nendest töökohtadest on programmipõhised.
Üks teema, mida me oleme haridusministeeriumis tõsiselt kaalunud, on see, kuidas me suudaksime neid inimesi piirkondades hoida ka peale programmi lõppu. Kas me suuname nad edasi järgmisse programmi? Võib-olla siin toimuvad mingid muutused. Pigem on tegemist teenustega, mis antakse võib-olla haldusüksustelt üle mingitele omavalitsuste liitudele. Igal juhul me ei tahaks neid töökohti kaotada. Neid raputusi – eriti tugiteenuste osas – on olnud väga palju. Ma räägin siin Rajaleidjast, karjäärinõustajatest jne. Selliseid asju me oleme hoolega jälginud.
Huvitav oli arutelu ka valitsuse tasandil, kui me rääkisime ühe teemana töökohtade pealinnast väljaviimisest ja teise teemana maavalitsuste sulgemisest. Me pidime neid pidevalt paralleelselt vaatlema, et me ei kaotaks ühe otsusega töökohti, samal ajal kui me teisega viiksime justkui mingeid asutusi pealinnast välja. Meie oleme oma haldusalas püüdnud väga headele inimestele säilitada võimalikult palju olemasolevaid töökohti kohapeal.

16:38 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

16:38 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea esimees! Hea minister! Mind huvitab maavalitsuste reform, mis praegu käimas on. See puudutab tegelikult ka haridusministeeriumi, sest järelevalve pool koondub ju – eks te selgitate rohkem – Tartusse või Tallinnasse. Kas teil juba toimuvad konkursid nendele ametikohtadele? Kas on juba ka edulugusid maavalitsuste endiste töötajate puhul, on nad nendele uutele ametikohtadele siirdumas? Ja kuidas teil hakatakse korralduslikult seda järelevalvefunktsiooni täitma? Ma olen aru saanud, et eeldatakse, et need inimesed tunnevad ka kohapealseid olusid ja suudavad adekvaatselt hinnanguid anda. Kuidas seda uuest aastast garanteeritakse?

16:39 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps
Aitäh! Järelevalve teemat on 2000. aasta algusest peale maavalitsustega väga tõsiselt arutatud. Kindlasti te olete kursis, et enam kui 15 aastat tagasi toimus arutelude esimene ring, kuidas järelevalvet põhjalikult ümber kujundada. Pigem võeti siis suund mitte otsesele kontrollile selle kõige laiemas mõttes, vaid temaatilisele järelevalvele, näiteks teenistuslikule järelevalvele koos teemapõhiselt toetatud teenustega, nagu nõustamise järelevalve jne. Siis esitati ka üsna jõuliselt mõte kaotada järelevalve maakonnatasandil ja koondada kõik Haridus- ja Teadusministeeriumi. Sellekohaseid muudatusi juba tehti seadustes, aga viimasel hetkel jõuti kompromissile: teatud järelevalvefunktsioonid jäeti maavalitsustele, kuid terve rida ülesandeid koondus ministeeriumidesse. Mitmeid volitusi vähendati. Põhjus oli soov kaotada dubleeriv kontroll.
Kui vaadata muudatusi maavalitsuste järelevalves, siis tuleb öelda, et tegelikult jõuti Haridus- ja Teadusministeeriumis suhteliselt kiiresti mõistlikele lahendustele, kuna see oli juba nii palju aastaid tagasi üks kord läbi vaieldud teema. Meil on praegu võimalik komplekteerida vähemalt 15–17 töökohta, nendest on täidetud seitse. Me analüüsime praegu põhjalikult, kas neid töökohti on nii palju vaja, sest Haridus- ja Teadusministeeriumis on ka oma inimesed olemas ja enamjaolt asuvad need töökohad Tartus. Ma ei ole kindel, aga minu arvates on kuus või seitse töökohta ka Tallinnas. Piirkondlikult on nad nii jaotunud. Osa inimestest töötab Tartus ja Tallinnas, osa kaugtöö vormis mõnes teises piirkonnas. Kui teid huvitab, võin täpselt järele küsida, aga minule teadaolevalt on arvud sellised. Seitse inimest on juba tööle võetud.

Kas nad kõik on maavalitsuste inimesed? Mulle öeldi, et mõned on, kui ma küsisin. Ma ei oska teile öelda, kui mitu see mõned on, kas pooled või rohkem. Kõigil oli võimalus konkureerida, kuid suurem osa maavalitsuste haridustöötajatest ei konkureerinud – erinevatel põhjustel, suuresti ka vanuse tõttu. Loomulikult mitte sellepärast, et meil oleks vanuselist diskrimineerimist. Inimesed vist otsustasid, et nad kasutavad suurte muutuste käigus võimalust tegelda oma asjadega. Kuidas on seda tegevust ette planeeritud? Kõik on väga põhjalikult läbi vaadatud. Haridus- ja Teadusministeeriumi kogu järelevalvepool on koondumas ministeeriumisse.
Nüüd kvaliteedist noorsootöös. Käsitlen noorsootööd sellepärast, et maavalitsused on koordineerinud mitmeid programme ning siinkohal ainult haridusministeeriumist ja NTK-st tõenäoliselt pikas perspektiivis ei piisa. Meil oleks siiski vaja, et kohalike omavalitsuste liidud võtaksid üle mingisuguseid koordineerivaid funktsioone. See ei ole vajalik vaid järelevalveks. Need on needsamad inimesed, kes on varem omavalitsusteüleselt programme ja teisi tegevusi koondanud. See on parim teadmine, mis meil täna on.
Teenistusliku ja temaatilise järelevalve funktsioonid on haridusministeeriumis olemas ja nende täitmisega probleeme ei ole. Huvitav on see, et näiteks erakooliseaduse ettevalmistuse käigus sai meile selgeks (erakoolid ise tõstatasid tähtajatu koolitustellimuse teema!), et maakondade lõikes on väga erinevaid ootusi, mis on ilmnenud järelevalve käigus, ja nõuete ühtlustamist on tegelikult väga vaja. Kindlasti on järelevalve koondumine kohati hea, aga peame siinkohal jälgima, et reaalsed töökohad võiksid siiski olla kohapeal – piirkonnas, millega n-ö tööd tehakse. Täpselt sellepärast, nagu te juba ütlesite, et inimesed tunnevad üksteist.

16:44 Esimees Eiki Nestor
Ain Lutsepp, palun!

16:44 Ain Lutsepp
Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Millised on siin arvud? Töökohti viiakse välja, ütleme, suunal Tartu – Tallinn – muu Eesti ja Tartu–Tallinn. Milline on see arvuline jaotus? Ja kuhu nad Tallinnas tööle lähevad? Kas superministeerium tuleb siin ka arvesse?

16:44 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps
Aitäh! Tallinna puhul koonduvad vist kõik kuus inimest superministeeriumisse ehk siis sinna uude suuremasse majja. Kui te olete kursis haridusministeeriumi Munga tänava majaga Tartus, siis seal on neljas korrus ümber ehitatud ja uuesti kohandatud. Oleme püüdnud teha töökeskkonda paremaks, ka neid ruume, mis asuvad Munga tänava keldris. Seal on küll ka aken, aga need on ikkagi keldris. On tõesti püütud paremaks muuta kõiki töökohti ja koondada sinna keldrisse neid inimesi, kes ei ole seal pidevalt. Need on nn liikuvad töökohad inimeste jaoks, kes tahavad vahepeal olla töökeskkonnas. Kuidas nad jaotuvad? Ma tegelikult korra juba lugesin arvud ette. Sada pealinnast väljaviidavat töökohta jaotuvad järgmiselt: Tartu – 32, Harju – 14, Valga –10, Lääne-Viru – 7, Lääne – 6, Pärnu – 3, Viljandi – 3, Võru – 3, Saare – 3, Järva – 2, Hiiu – 2, Ida-Viru – 1,25, Rapla – 1, Põlva – 1. Niimoodi need täpselt jaotuvadki ja siin on väga palju selliseid töökohti, mis on iga üksiku inimese tasemel läbi vaadatud. Ei ole nii, et üks suur asutus, *à la* Innove või Archimedes, liigub Põlvasse, vaid iga juhtumit on vaadatud eraldi. Tavaliselt on tegu inimestega, kes nagunii töötavad kaugtöö vormis ja kellel on nüüd võimalik kodus töötada. Või on need inimesed, kes elavad piirkonnas, mille eest nad vastutavad, ja kes on just selle jaoks sinna tööle võetud. Nii on kõik läbi analüüsitud.

16:46 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, haridus- ja teadusminister! Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Krista Aru, palun!

16:46 Krista Aru
Härra esimees! Aitäh, proua minister, nende vastuste eest! Head rahvaesindajad! Nõustun proua ministriga selles küsimuses, et ilmselt oligi just praegu õige aeg vaadata otsa sellele Haridus- ja Teadusministeeriumi plaanile, kuhu ja kuidas töökohad liikuma hakkavad. Ma loodan, et kõigil on pilt selgem, ka neil inimestel, keda see ümberkolimine vahetult puudutab. Tahaksin aga Eesti Vabaerakonna

fraktsiooni liikmete nimel juhtida tähelepanu mõnele üksikule momendile.
Regionaalpoliitika on väga tänuväärne, aga regionaalpoliitikat ei saa teha ainult Tallinna ja Tartu töökohti vahetades ja omavahel kombineerides. Seega on väga tänuväärne see suund, et igasse maakonda liiguks tõesti vähemalt järelevalvetasandil ka Haridus- ja Teadusministeeriumi teadmist. Kuid siin on ka mitu küsimust, mis hakkavad ilmselt lähiajal selguma. See on see inimeste endi võimekuse ning pere- ja tööelu ühitamise probleem. Pigem ootaksin, et Haridus- ja Teadusministeerium toetaks julgemalt kaugtöö võimalusi, neid paindlikumaid töövõtteid – just nimelt selleks, et mitte kaotada oma spetsialiste, kes tunnevad ühte või teist valdkonda väga hästi. Olen õige mitme asutuse juhi suust kuulnud sellist seisukohta – just Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalas –, et kaugtöö pole hea, sest siis ei saa vaadata, mida inimesed teevad. See hinnang on tänasesse päeva kuidagi väga sobimatu. Teiseks oleks ilmselt nüüd õige aeg vaadata Haridus- ja Teadusministeeriumil üle ka nende mitmete-mitmete sihtasutuste tööülesanded. Ma ei mõtle siin ainult Archimedest, teadusagentuuri või Innovet, aga meil on ikkagi ajaga nii kujunenud, et nende agentuuride ja sihtasutuste tööülesannetes on paratamatult kattuvusi. Ju oleks efektiivsem ja meile kõigile kasulikum, kui need tööülesanded ja vastutus ühes sellega oleksid ka selgemad.
Ja kolmandaks soovin kindlasti, et kogu regionaalpoliitika, mida Haridus- ja Teadusministeerium riigi ja valitsuse üldisel tasandil ellu viib, vaataks ka haridus- ja teaduselu tervikuna. Väga kahju – ja ma väga kardan, et ka lühinägelik – on, kui nüüd meie teadus- ja arendustegevuse heaks töötanud, tubli ja hästi toiminud keskpunkt Eesti Teadusagentuuri tugeva Tallinna kontori näol kaotab oma spetsialistid. Just nimelt need spetsialistid, kes on aastaid tegelenud mitmete Euroopa Liidu programmidega, mis on suunatud teadus- ja arendustegevusele. Nii et kutsun siin üles veelgi laiemalt vaatama seda, et me ei kaotaks töö kvaliteedis, et kogu selline ümberkorraldus arvestaks inimeste vajaduste, pereelu ja oskustega ning oleks ikkagi tagatud ka see, et me saaksime parima tulemuse. Aitäh!

16:50 Esimees Eiki Nestor
Riigikogu liikmetel ega ka ministril ei ole rohkem kõnesoove. Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

---

4. 16:50 Arupärimine Paide riigigümnaasiumi kohta (nr 368)

16:51 Esimees Eiki Nestor
Nüüd läheme järgmise arupärimise juurde, mille on esitanud Jürgen Ligi, Laine Randjärv, Toomas Kivimägi, Remo Holsmer, Eerik-Niiles Kross, Liina Kersna, Kristen Michal, Jüri Jaanson, Terje Trei, Aivar Sõerd ja Lauri Luik. Arupärijate nimel Jürgen Ligi, palun!

16:51 Jürgen Ligi
Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Täna ma küsin haridusministri käest aru asjade kohta, mis minu arvates, minu põhimõtete järgi on varastamine. Sel teemal vastus, mille ta mulle kevadel andis, oli minu arusaamade järgi valetamine. Üks esimesi asju, mis haridusminister minu omaaegsetest otsustest muutis, oli Paide Riigigümnaasiumi asukoht. Kui ma küsisin, miks ta seda tegi, kui see läheb poolteist korda kallimaks ja seal on muid probleeme ka, siis ta kevadel ütles, et tema ei tea, et see läheks kallimaks. Ma ei oodanud sellist vastust. Niimoodi minister otsuseid langetada ei tohi. Samas ma tean, et Keskerakonna väga suur kohalik huvi oli mängus juba siis, kui mina omavalitsusega kokku leppisin, et kool asub tulevikus ühes taristus koos kutsehariduskeskusega.
Vahepeal on asjaolud selgemaks saanud. Ma olen tutvunud ehitusekspertiisiga, ma olen saanud uusi numbreid ja näinud, et see eeldatud poolteisekordne kallinemine on tegelikult pigem kolmekordne kallinemine. On tehtud valik, et parima võimaliku riigigümnaasiumi asemel tehakse korda üks kena maja Posti 12 ja kulutatakse sinna kordades rohkem riigi raha, kui oleks läinud kutsehariduskeskuses. Kaotatakse sünergia kutseharidusega, mis oli meie hariduspoliitiline valik, kaotatakse sportimisvõimalused ja tegelikult kaotatakse kvaliteetne ehitis. Ehitusekspertiis on väga kriitiline võimaluse suhtes Posti tänav 12 koolimaja tänapäevaselt välja ehitada. Ma olen hämmastunud, et üks minister sellise otsuse teeb. Ma olen hämmastunud, et ta väidab, et ta ei tea, mida ta otsustas. Tahangi nüüd koos mitme kolleegiga vastuseid saada. Loodan, et minister loeb ise küsimused ette ja ootan põnevusega vastuseid. Aitäh!

16:53 Esimees Eiki Nestor
Arupärimisele vastab haridus- ja teadusminister Mailis Reps. Palun!

16:54 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps
Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Ma ei väsi teid hämmastamast, et püüan anda oma parima nendele hämmastumistele vastuste andmiseks. Küsimusi oli terve rida, loen need teile ette ja üritan vastata.
Esimene küsimus: "Miks eitasite hinnatõusu ja ei vastanud küsimusele üld- ja rakendusainete sünergia kohta?" Paide Riigigümnaasiumi hoonest rääkides on läbi aegade välja käidud väga erinevaid versioone: kutsehariduskeskuse hoone ristkasutus, kutsehariduskeskuse kinnistule eraldi hoone ehitus, Posti 12 hoone rekonstrueerimine, sellele juurdeehitise tegemine jm. 20. märtsil vastasin, toetudes sel hetkel olemasolevale infole. Posti 12 kinnistul jätkuvad ka järgmisel aastal arheoloogilised uuringud ning alles peale neid selgub nii juurdeehituse võimalus kui ka hoone võimalik maksumus. Haridusasutuste hoonete ehitamisel ei ole kokkuhoid kunagi olnud ainukene oluline kriteerium. Asukoht peab toetama kooli tegutsemist. Soodustada tuleb arhitektuurimälestiste kordategemist ja linnasüdame elustamist. Tuleb mõelda ka sellele, milline on laiem sotsiaal-majanduslik kasu elukeskkonnale. Oma eelmises arupärimises küsisite, miks loobusime gümnaasiumi- ja kutsehariduse sünergiast. Me ei ole sellest loobunud! Vastupidi, me soodustame ja toetame koolide initsiatiivi sünergia tekkimiseks, aga selleks ei pea koolid asuma ühes majas, koostööd teevad ju ikkagi inimesed.
Teiseks: "Kuidas olete olnud selle sünergia suhtes proaktiivsem?" Ma eeldan, et küsimus puudutab Paide Riigigümnaasiumi ja Järvamaa Kutsehariduskeskuse vahelist sünergiat. Riigigümnaasiumi koostöökokkuleppe tingimuste läbirääkimistel ja hoone kavandamise protsessis on arutlusel olnud riigigümnaasiumi selliste õppesuundade valimine, mis võimaldaks kasutada Järvamaa Kutsehariduskeskuse õppebaasi ja kompetentsi nii Paides kui ka Säreveres. Tänavu 1. oktoobrist on Paide Riigigümnaasium asutatud. Õige pea saab ametisse ka direktor – konkurss on käimas –, kelle ülesanne on koos kutsehariduskeskuse juhiga leida koostöö võimalused ja need õpilaste ja kogukonna huve arvestades ellu viia. Loomulikult on eesmärgiks sünergia ja seda sünergiat toetab ka ministeerium. Meil on häid kogemusi üldhariduse ja kutsekoolide koostööst. Näiteks võib tuua Elleri-nimelise Tartu muusikakooli ja Poska gümnaasiumi koostöö muusikute koolitamisel. Kavas on luua ka seadusandlik võimalus kutseõppeasutuste ja gümnaasiumide ühiste õppekavade rakendamiseks. Viljandi maakonna kutsekoolid ja riigigümnaasium teevad koostööd õpilaste vastuvõtmisel: vastuvõtukampaaniat tehakse ühiselt. Riigigümnaasiumi vastuvõtuvestlustel on kohal olnud kutsekooli vastuvõtukomisjonid ja praktika on näidanud, et nii mõnedki noored on gümnaasiumisse sisseastumise asemel valinud kutsekooli. Valga Gümnaasium ja Valgamaa Kutseõppekeskus teevad ühiselt aastaringseid karjääripäevi põhikooli lõpetajatele. Selliseid näiteid on veel.
Järgmine küsimus: "Mille arvelt tulevad enam kulutatavad miljonid ehk kes jääb ilma?" Arvutused näitavad, et eelarve võimaldab realiseerida kõik projektid, mille kohta on koostöökokkulepe sõlmitud ja mille puhul kehtib põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud riigi kohustus tagada gümnaasiumiharidus. Kindlustamaks, et kõik riigi kohustused saavad täidetud – seadus näeb ette riigigümnaasiumi igas maakonnas –, alustame esmajärjekorras maakonnakeskustesse riigigümnaasiumide rajamist ja seejärel realiseerime teised projektid nende mõjususest lähtuvas järjekorras.
Järgmiseks: "Milliseid lisatakistusi olete tuvastanud üld- ja rakendusainete koostöös Posti tänaval?" Kordan veel kord, et koostööd teevad inimesed. Haridus- ja Teadusministeeriumi hinnangul ei saa mõnesajameetrine vahe kahe kompleksi vahel kindlasti takistada koolide koostööd. Me ei soovi koolidevahelisi suhteid takistada, vaid otsime konkreetseid lahendusi, kuidas koostööd paremini teha. Nagu ma ütlesin, arutatakse läbi kõikvõimalikud õppeprogrammid ja teised võimalused õppepraktikate paremaks korraldamiseks. Selleks võetakse kooli juht juba praegu tööle, konkurss on käimas.
Järgmine küsimus: "Kuidas mõjutab kooli sportimisvõimaluse kadumine?" Ma võin teile rahulikult kinnitada, et sportimisvõimalused ei kao: õppekava saab täidetud ja igati võimalik on ka õppekavaväline sportlik tegevus. Riigigümnaasiumis toimub sporditegevus mis tahes asukoha puhul – kordan: mis tahes asukoha puhul! – eelkõige kohalikus suures mitmete võimalustega spordihallis. Paide linna spordihoone on rajatud eeldusega, et seda kasutavad ka gümnasistid, kelle arv on viimastel aastatel küll kahjuks kahanenud. Riigigümnaasiumi teke ei tohi tekitada olukorda, kus olemasolevad võimalused jäävad kasutamata ja riik ehitab juurde alakasutatavat pinda. Linna spordirajatiste kasutamine on täiesti

tavapärane kõigis riigigümnaasiumides. Vaid kahel gümnaasiumil on päris oma võimla – Pärnu Koidulal ja Tartu Tammel –, kuid neis koolides õpib ka kaks-kolm korda rohkem õpilasi. Ja veel: Paide linna spordihoone on Posti tänava õppehoonele märksa lähemal kui kutsekoolile.
Kuues küsimus: "Paide volikogu tegi antud otsuse Posti tänava maja renoveerimise huvides, hariduspoliitilisi tagajärgi kaalumata ning miljonite eest, mis ei kuulu talle. Milline peaks Teie hinnangul olema riigi haridusministri vastutus, kui see ei seisne hariduslikult parimas lahenduses ega maksumaksja raha tõhusas paigutamises?" Elukestva õppe strateegia 2014–2020 koolivõrguprogrammi kandev põhimõte on, et riigigümnaasium luuakse kokkuleppel kohaliku omavalitsusega. Paide Riigigümnaasium luuakse samuti koostöös kogukonnaga ja kogukonna soove arvestades. Paide linn on omalt poolt panustanud hoone eraomaniku käest väljaostmisse, arheoloogilistesse uuringutesse, detailplaneeringu koostamisse jne. Posti tänava koolihoone renoveerimisel on peale hariduslike asjaolude oluline ka maja ajalooline taust. Tegemist on ju ajaloolise gümnaasiumihoonega. Arhitektuuripärandi säilitamine – tegu on muinsuskaitse all oleva objektiga –, linnasüdame taaselustamine on väga tähtis. Tsiteerin akadeemik Mart Kalmu artiklit: "Rõõm oli lugeda, et Paides rajatakse riigigümnaasium tühjalt seisvasse ajaloolisesse koolimajja Posti tänaval. [---] Kas riigile on odavam, kui haridusministeerium ehitab uue maja ja kultuuriministeerium kulutab omakorda tühjalt seisva mälestise säilitamisele?" Riigi rahakoti sisu peaks targemalt kasutama – kindlasti mitte ainult hariduse huvides, võimalikult palju kasu peaks saama ka kogukond laiemalt.
Ka Muinsuskaitseamet on oma märgukirjas juhtinud tähelepanu, kui oluline on ajalooliste hoonete taaselustamine, andes neile väärika ja sobiliku elanikkonna huve arvestava sisu. Kool on avatud asutus ja koolihoone pakutavaid võimalusi saab kasutada terve kogukond. Paljud riigigümnaasiumid tegutsevad vanades muinsuskaitsealustes hoonetes. Kindlasti on endine haridusminister sellega kursis. Sellised on Viljandi Gümnaasium, Läänemaa Ühisgümnaasium, tuleval aastal avatav Rapla Gümnaasium ja Võru Gümnaasium.
Me kaalume iga investeeringu tegemise plusse ja miinuseid, vajadusel ka korduvalt. Toon teile veel näiteks üsna hiljuti langetatud otsuse Kohtla-Järvel avatava riigigümnaasiumi kohta. Nagu te teate, poolteist aastat oli Kohtla-Järvel arutelul üks väga oluline muinsuskaitse all olev objekt. Peale põhjalikke muinsuskaitsealaseid arutelusid ja arhitektuuriajaloolaste korduvalt kritiseeritud otsust jõudsime seisukohale, et gümnaasiumi õpilastele parim lahendus ei ole too muinsuskaitsealune objekt. Aga seda me saime otsustada alles peale väga põhjalikke uuringuid. Praegu ei saa kindlalt väita, et Paides viiakse ellu kogu detailplaneeringus kavandatu, sealjuures ka esialgu planeeritud juurdeehitis aadressil Posti 12. Posti 12 hoone rekonstrueerimine, juurdeehituse maht, asukoht ja muud tingimused selguvad siis, kui on olemas kõik vajalikud lähteandmed. Ehk veel kord: nii nagu kevadel, rõhutan tänagi, otsus sünnib peale arheoloogiliste kaevamiste lõppu. Seega me ei välista osalist praeguse kutseõppeasutuse hoone kasutamist või hoopis mõne muu Paide linnas oleva hoone kasutamist, kui selle vajalikkus asjaomaste otsuste tegemise päevaks selgub. Kutseõppekeskusel on sisustatud laborid, kogenud õpetajad, neil on ruume ja nende tegevuste valik on lai. Dubleerida me neid tegevusi kindlasti ei kavatse.
"Millised on värskeimad kalkulatsioonid teie otsuse hinna kohta?" Veel kord: arheoloogilised väljakaevamised käivad, need jätkuvad ka järgmisel aastal. Peale neid selgub juurdeehituse võimalus ja ka selle võimalik maksumus. Alles siis tuleb lõplik selgus Posti tänav 12 kinnistu kasutamises ja võimalikes ehitusmahtudes. Seejärel saame ka koostada realistliku eelarve. Aitäh!

17:04 Aseesimees Enn Eesmaa
Esimese küsimuse esitab Krista Aru. Palun!

17:04 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud proua minister! Sain aru, et arheoloogilised väljakaevamised lõpevad alles järgmisel aastal. Kas seoses sellega ei või tekkida probleeme Euroopa Liidu raha kasutamise tähtajaga? Ja teine küsimus: te nimetasite, et Kohtla-Järvel on langetatud otsus, et muinsuskaitsealune kaunis hoone ei sobi koolimajaks. Miks erinev lähenemine Paides, kus vana hoone võib sobida, ja Kohtla-Järvel, kus juba on otsustatud, et kindlasti ei sobi?

17:05 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps
See kogukond, kes Paides seda teemat on äärmiselt emotsionaalselt arutanud, on võtnud eeskuju eelmise viie riigigümnaasiumi loomisest. Kui me vaatame teisi maakonnakeskusi, siis kõik need viis

gümnaasiumi, mis ma siin üles lugesin, kasutavad endisi ajaloolisi hooneid, mis nüüd väga uhkelt linnapilti ehivad. Paides on riigigümnaasiumi arutelud olnud üsna vastuolulised. On ka arutatud, kas seda üldse asutada, ja üks jõuline lisaargument oli, et kui me selle juba teeme, siis teeme nii nagu sajand tagasi. Omal ajal oli seal ju tütarlastekool või poistekool.
Tegelikult on seda arutelu eri maakondades kummastav jälgida. Väga sarnane arutelumudel on toimunud ka mujal. On langetatud emotsionaalseid otsuseid lahutada gümnaasium ja mingeid traditsioone murda, siis aga astutud samm tagasi. Ja üks lisaargument on olnud see: aga siis me teeme ühe ajaloolise hoone korda. See on olnud kogu selleteemalise arutelu jooksul üks lisaargument. Kui Vabariigi Valitsuse koosseis muutus, algasid need arutelud väga jõuliselt uuesti. Haridus- ja Teadusministeerium on lubanud, et koostöös linnade esindajatega me kaalume kõiki võimalusi.
Miks ma tõin enne Kohtla-Järve näite? Seal kõlasid täpselt samasugused argumendid. Nagu te teate, vahepeal tuli ka Jõhvi Gümnaasium juurde. Seal oli väga palju probleeme, vaieldi ka õppekeele üle ja muudel teemadel. Ja siis ühel hetkel otsustati, et Kohtla-Järvel peaks siiski riigigümnaasium sündima, ja kaaluti uuesti erinevaid võimalusi, kus see peaks paiknema. Ja käidi välja üks väga amortiseerunud koolihoone, mille lähedal praegu – seal on mõni tänav vahel – renoveeritakse täiesti teise meetme ehk põhikooli meetme raames veel üks koolihoone. Ja nende kahe kooli mõnusas sümbioosis tekib uus lisaväärtus. Sellest argumendist lähtudes ütles kohalik kogukond, et neil on väga kahju, et muinsuskaitselist hoonet, mis on veidi eemal, ei renoveerita ja selle asemele ehitatakse uus maja, aga et see lisaväärtus, mis nende mõlema hoone näol väga lühikese vahemaa tõttu saadakse, ja see mastaap, mis seal tekib – koolihoone tuleb veidi suurem! –, kaalub selle üles. Me lasime selle kohalikul kogukonnal otsustada.
Jättes praegu kõik emotsioonid korraks kõrvale, proovin ma sellele arupärimisele vastates selgitada, et me endiselt kaalume Posti tänava lahendust. Me vaatame, millised on juurdeehituse võimalused, sest see, et Posti tänava hoone renoveerida, ei ole sellele ehitisele juurdemaksmise teema. Ma ei tea, mis analüüse Jürgen Ligi on lugenud, aga see ei ole ehituse liigse kalliduse teema, sellepärast et ka kutsekooli juurde oli planeeritud juurdeehitis. Ning seal oli veel teisigi variante. Paides kaaluti ka teisi pindu ja ma olen nendegi kalkulatsioonidega väga põhjalikult tutvunud. Küsimus on selles, kui suures mahus ja mida on mõistlik Posti tänavale juurde ehitada.
Haridus- ja Teadusministeerium on teada andnud, et me kalkuleerime erinevaid võimalusi. Kõigepealt ootame ära väljakaevamiste tulemused. Siis otsustame, mis mahus ja mida on otstarbekas teha ning kas on ka teisi võimalusi, nii et õppekava täitmisel poleks takistusi ja tekiks selline normaalne kooslus. Kutseõppeasutuses on välja ehitatud teatud laborid, mida me kindlasti ei dubleeri. Posti tänavas on teisel pool spordikompleks, mida me kindlasti ka ei dubleeri. Ja kolmandaks on linnal väga hea raamatukogu, kus praegu asub täiskasvanute gümnaasium, mida me oma töötubadega samuti ei dubleeri. On ka noorte keskus, mida me ei dubleeri. Praegu toimub kohapeal arutelu ja me paneme suuri lootusi tulevasele koolijuhile. Loodame, et ta suudab rahulikult kogu Paide linnaruumi läbi mõelda ja välja käia plaani, kuidas teha selline riigigümnaasium, mis ei sõltuks ühest hoonest, aga koondaks kõige paremad olemasolevad praktikad.
Kui tuleb välja, et ikkagi oleks parem, kui seal oleks üks hoone, siis me analüüsime seda võimalust ka. Kõik need võimalused on praegu laual. Otsustada nende otstarbekuse üle me täna ei saa, Haridus- ja Teadusministeeriumis on võimalik teha otsus siis, kui me teame, mis mahus ja millise hinnaga on võimalik seal juurdeehitust teha.
Arhitektuuriliste väljakaevamiste vallas on esialgu tegu ennustustega. Muinsuskaitse on ühel kohtumisel öelnud, et üleüldse sellises mahus töö ei ole võimalik, teine kord toob mängu oma tingimused, mis seal kõik peab olema nähtav, ja järgmine päev on pressikonverents, kus öeldakse, et nad loobuvad igasugustest tingimustest. Nii et ootame need vastused ära ja küllap jõuame siis ka otsuseni.
Mis puudutab meetmeperioodi kuni 2023, siis praegu oleme kindlad, et seda on võimalik teha. Väga sarnane protsess on käimas Kuressaares, Rakveres ja Harjumaal. Ega me teistes piirkondades ei ole palju kaugemale jõudnud, aga praeguste parimate kinnisvarateadmiste põhjal saame Haridus- ja Teadusministeeriumis öelda, et aastail 2022–2023 on see täiesti reaalne.

17:11 Aseesimees Enn Eesmaa
Jürgen Ligi.

17:11 Jürgen Ligi

Aitäh, proua minister! Päris õudne on teid kuulata. Te räägite lõputult sellest, mida kõike te olete kaalunud, ja jätate mulje, nagu enne poleks kaalutud. Teil oli valmis otsus, juba käivitatud projekt, ja kõik need aspektid olid enne läbi arutatud. Otsus oli langenud, kokkulepe oli alla kirjutatud. Teie muutsite seda. Ma saan ainult ühe küsimuse küsida, sellepärast ma küsin numbrite kohta. Minul on teadmine, mida teie teadsite tol hetkel, kui te läksite seda otsust muutma. Öelge, millistest numbritest te lähtusite! Te ei saa lihtsalt väita, et te tegite otsuse ära, teadmata, mis see maksab, ja teades, mida kõike saab veel kaaluda ja kui pikalt saab sellest rääkida.

17:12 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Teie teadmine Haridus- ja Teadusministeeriumist tuleb täpselt samadelt spetsialistidelt, kui tuleb minu teadmine Haridus- ja Teadusministeeriumist. Need tänased vastused on täpselt samade inimeste koostatud, kes kõik töötasid ka teie ajal Haridus- ja Teadusministeeriumis. Kui Haridus- ja Teadusministeeriumi parimad spetsialistid ütlevad, et kõigi viie versiooni puhul on veel vaja kaaluda seda, seda ja seda, siis kogu lugupidamise juures, härra Ligi, ma siiski kinnitan teile, et meie majas on need inimesed neid asju väga põhjalikult kaalunud. Ja kui nad ei ole täna valmis panema haridus- ja teadusministrile lauale isegi mitte orienteerivaid summasid, siis neil peab selleks olema väga kaalukas põhjus.
Tõenäoliselt peab põhjus olema ka selles, et Haridus- ja Teadusministeeriumi kogemused riigigümnaasiumide asutamisel on nende aastatega väga tõsiselt kasvanud. Need koolid on muutunud paremaks ja otstarbekamaks, nendega seotud otsused targemaks. Ma usun, et ka hangete puhul on olnud näha, et lahendused nii ruutmeetrite kui ka näiteks sporditegemise osas, selle osas, kuidas on võimalik hooneid koos kasutada, on oluliselt paremaks läinud. Kas ma lähtusin numbritest? Ma kinnitan teile, et loomulikult, aga ma lähtusin ka spetsialistide soovitustest.
Nüüd, miks kujunes olukord selliseks, kõik otsused olid tehtud ja lukus, nagu te ütlesite? Tõenäoliselt on haridusministritel lihtsalt erinev stiil. Mina ei läinud Paidesse sõnumiga, et kui te sellele paberile alla ei kirjuta, siis tuleb riigigümnaasium Türile. Ma kuulasin kohalikku kogukonda. Ma arvan, et sealt see kõige suurem erinevus tulebki.

17:14 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Herkel.

17:14 Andres Herkel

Aitäh! Austatud minister! Ka Aleksandrikooli hoone Põltsamaal olevat müügis. Milline on teie suhtumine selle ajaloolise hoone saatusesse? Kas riik on siiani käitunud parima peremehena ja kas see müük on tõesti õige?

17:14 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps

Aitäh, see on väga tundlik teema. Täna me räägime siin sellisest vahvast sümbioosist ja ma saan aru, et härra Ligi võitleb sellise koosluse eest. Paraku Põltsamaal seda kooslust ei tekkinud ja sellest on äärmiselt kahju. Põltsamaa Ametikoolis ja gümnaasiumis on olnud palju selliseid õppevorme, mida kuskil mujal ei ole. Näiteks eelkutseõppe grupid sellisel kujul ei ole hästi ja tulemuslikult tööle hakanud. Asi on lihtsalt inimestes.
Aleksandrikooli hoone on tõepoolest Riigi Kinnisvara AS-i korraldatuna päris tükk aega müügis olnud. Kas see on õige? Riigi Kinnisvara AS-i seisukohalt vaadatuna kindlasti jah. Muinsuskaitsealuse objekti seisukohalt aga tekitab see kindlasti muret, sest tegemist on äärmiselt väärika ajaloolise hoonega. Ma olen Põltsamaal olles mitu korda selles hoones kohaliku kogukonna esindajatega arutanud, mida seal teha saab, kuidas seda haridussüsteemis kasutada. Me ei leidnud sellele otsest lahendust. Kuna seda ei ole leidnud ka kohalik kogukond, siis hoone müügis ongi.
Paraku on meie kogemused müüdud mälestistega pigem kurvad olnud. On mõned üksikud edulood, aga üldiselt, kui me vaatame erivajadustega laste koolide sulgemist ja asjaomaste mõisakomplekside müüke, siis siiamaani ei ole need just kõige paremini läinud. Eks see haridustöötajate seisukohalt on ka natuke vastuoluline, kui mingis mõisas või muus suures ajaloolises hoones püütakse sellepärast kooli pidada, et maja kui kultuurimälestis püsiks. Nii et ei ole praegu head lahendust, mida selle koolihoonega teha.

17:16 Aseesimees Enn Eesmaa
Jüri Jaanson.

17:16 Jüri Jaanson
Aitäh! Hea minister! Ma küsin Paide riigigümnaasiumi küsimuse kõrval natukene üldisema küsimuse. See puudutab kogu senist riigigümnaasiumide ehitamise kogemust, täpsemalt õpilaste liikumisharjumuste arendamist. Kuidas riigigümnaasiumide loomise poliitika ja nende ehitamine on gümnaasiumiõpilaste liikumisharjumustele tegelikult mõjunud? Kas te oskate nende sportimisvõimaluste kohta midagi öelda?

17:17 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps
Aitäh! Haridus- ja Teadusministeeriumi spetsialistide kinnitusel oli otsus, et riigigümnaasiumide juurde ei ehitata selle meetme raames spordihooneid, ainuõige. Vastasel juhul jäänuks enam-vähem pooled nendest hoonetest ehitamata, sest spordikompleksi juurdeehitis teeks kogumaksumuse nii palju suuremaks. Säärane otsus lähtuski puhtrahalistest kalkulatsioonidest. Kui maakonnakeskuses asutatakse riigigümnaasium, siis üldiselt on sellistes keskustes ülelinnalised spordirajatised olemas ja hommikupoolikuti saavad neid kasutada gümnaasiumiõpilased. Kõik riigigümnaasiumid on kinnitanud, et nende lastele on liikumistunnid tagatud. Ma eraldi mingit uuringut või analüüsi selle kohta teinud ei ole, saan seda nentida nende kinnitusele toetudes.
Kui vaadata, kus riigigümnaasiumid asuvad, siis näeme, et nad on kõik mõnesaja meetri raadiuses linna spordihoonest. Samas on selline korraldus ka küsimusi tekitanud. Näiteks Narva suure riigigümnaasiumi tekkimisega seoses on Narva linn väga jõuliselt üles tõstnud teema, et nad tegelikult ei suuda kõigile tulevasele 700 või 800 õpilasele tagada tunniplaanist tulenevat süsteemset sportimisvõimalust. Narvast tulenevalt on see teema uuesti lauale tulnud.
Me ei ole veel jõudnud Tallinna riigigümnaasiumideni. Kas see peaks Tallinnas olema samamoodi? Aga kui tekib uus 1000 õpilasega gümnaasium, siis ei saa me ju eeldada, et lähedal olev üldhariduskool oma võimlaga nii suurt massi suudab vastu võtta. Üldse, kas sobivas kauguses on olemas sportimisvõimalused, see oleneb asukohast. Mustamäel pigem on, kesklinnas ei ole.
Nii et jah, nende kahe linna puhul on see teema uuesti tõusetunud. Maakonnakeskustes siiamaani probleemi ei ole. Näiteks Rakvere on öelnud, et neil on tingimused olemas ja nad saaksid oma olemasolevaid spordihooneid kooli käsutusse anda, loomulikult rendilepingute alusel.

17:19 Aseesimees Enn Eesmaa
Aitäh, lugupeetud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Jürgen Ligi!

17:20 Jürgen Ligi
Austatud kolleegid! Päris masendav elamus on näha, kuidas minister täidab aja ja ruumi lihtsalt sõnadega ja mitte midagi ei vasta. Ainus, mida ma sellest kõigest teada sain, on see, et tema meelest on valetamine ja varastamine okei. Et tulebki kantida riigi raha oma valimispiirkonda, tulebki vastu tulla oma partei huvidele, tulebki olla lihtsalt kohapeal populaarne, mitte ajada poliitikat, milles riik on mitte ainult kokku leppinud, vaid mida dikteerib ka piiratud ressurss. Peaasi, et saaks kanda rohkem raha oma valimispiirkonda.
Kõigile nendele küsimustele on sisuliselt mööda vastatud. Me kuulsime, et riigigümnaasiumide juurde ei ehitatagi tavaliselt spordisaale – nagu oleks küsimus olnud selles. Küsimus oli hoopis selles, et spordisaal oleks olnud vanas kohas juba olemas, käe-jala juures. Veel kuulsime, et me ei hakka teatud klasse dubleerima – väga huvitav jutt, see veel puuduks! Küsimus on selles, et erialaklassid oleksid olnud käe-jala juures ehk kutsehariduskeskuses. Me kuulsime, et me arvestame arheoloogilisi ja muid muinsuskaitselisi asjaolusid – see on kõik juba läbi arutatud teema, see kuulub asja juurde. See oligi üks hoiatus, et asi läheb untsu, kui me asendame riigigümnaasiumi tegemise ühe hoone restaureerimisega, mis on pealegi eraomanduses.
Praegune otsus oli päästa üks eraomanik kinnisvarast, millega ta ei osanud midagi teha. Esialgsete kalkulatsioonide järgi, mis olid Mailis Repsil olemas, kui ta otsuse tegi, ei lähe see asi maksma mitte 2,5 miljonit, vaid 6 miljonit. Ta väidab, et neid kalkulatsioone ei ole. On üks asi, mida ei ole. Nüüd tehakse see gümnaasium väiksem: 360 asemel on kohti 250 ja tõepoolest on vaja täpsustust, kas see

proportsioon jääb samaks. Ma pigem arvan, et seda enam oleks lihtsam kasutada olemasolevat taristut. Kordagi – kogu selle vada juures mitte kordagi! – ei osutanud minister sellele, kuidas talle põhjendati, miks on vaja kahte koolimaja üleval pidada. Kes vastutab selle eest, et on kolm korda kallim tulemus, et meil tuleb nüüd sadu tuhandeid aastas lihtsalt ülalpidamiskulusid juurde maksta? Ehitus läheb esialgsetel kalkulatsioonidel kaks ja pool korda kallimaks ja hilisemaid kalkulatsioone ei ole meil kellelgi. Ja see kool tuleb hiljem: riigigümnaasiumi avamine lükkub vähemalt kaks aastat edasi. Sellest on ju jutt! Kõik võtab liiga kaua aega, on liiga palju lisaprobleeme ja tuleb kehvem tulemus. Selle asemel räägib minister meile millestki täiesti muust, ta räägib mingisugusest positiivsemast tulemusest. Ma küsisin proaktiivsuse kohta, et rääkige sellest! Ta räägib vastates mingist positiivsusest! Isegi küsimuse sõnastab ringi!
Tõepoolest on riigigümnaasiume ehitatud reeglina ilma spordisaalita ja tõepoolest sünergia toimib. Selle esimese lahendusega ongi need asjad paika pandud! Tõepoolest on proovitud võimaluse korral korda teha olemasolevaid maju, aga praegusel juhul oli maja juba olemas. See kordategemine on täielik lisaülesanne. Eramaja kordategemine kehvema riigigümnaasiumi hinnaga – see on varastamine. See ei ole vastutustundlik riigi juhtimine. Muidugi on see kohapeal populaarne otsus, muidugi saab selle eest hääli, aga seda nimetataksegi korruptsiooniks. Räägitakse koostööst kogukonnaga, et kõik on tehtud koostöös kogukonnaga, ja siis kõlab etteheide, nagu oleksin mina öelnud, et kui teatud otsust ei tule, siis avatakse riigigümnaasium Türil. Ma pole seda kunagi öelnud.
Palun lisaaega!

17:24 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, kolm minutit juurde!

17:24 Jürgen Ligi
Ma saavutasin kogukonnaga kokkuleppe, et see tuleb Paidesse, et see saab parem, kui ta tegutseb kutsehariduskeskuses ja et eraomanik või linn võib selle teise maja ise korda teha. Me kirjutasime sellele kokkuleppele alla. Praegu oleks raha jätkunud kahe maja kordategemiseks, sh ka riigigümnaasiumiks, ainult et see on teine raha.
Rääkida kogemusest Eesti eri kohtades – see on nii tore, et jutt mujale viia! Aga konkreetselt Rae vallale öeldi ära – nemad riigigümnaasiumi ei saa. Meil oli sõltumatu uuring, mitu riigigümnaasiumi tuleb, ning Rae vald oli üks, kes jääb praeguse seisuga ilma, sest öeldakse, et raha enam ei ole. Loomulikult, kui 3–4 miljonit pannakse partei huvides huugama, siis jääbki see koht, kus Mailis Repsi valijaid ei ole, ilma. See ongi korruptsioon! Niimoodi on mulle Rae vallast kinnitatud: meile öeldi, et raha ei ole ja see kool sinna ei tule. Ja see ei ole küsimärgiga lause, see on hüüumärgiga lause. Nii oli neile öeldud ja niimoodi on need summad praegu otsa saanud.
Kokku võttes: jah, ma sain kinnitust oma kahtlustele ja etteheide jääb alles. Inimesed arvavad, et kui nad saavad rahapumba juurde, siis nad peavad raha pumpama iseenda, mitte ühiskonna ja hariduse huve silmas pidades. Ja Mailis Reps oma ettekandes kinnitas seda.

17:26 Aseesimees Enn Eesmaa
Ministril on õigus sõnavõtuks. Palun!

17:26 Haridus- ja teadusminister Mailis Reps
Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Siinkohal soovin kinnitada, et ma ei ole mitte ühegi hankega püüdnud endale kasu teenida ega kavatse seda ka teha. Päris kindlasti! Ja kindlasti ei ole ma ka Paide Riigigümnaasiumi hangetega kuidagi seotud, kui need kunagi käivitatakse. Isiklikku valijate häälte püüdmist ei ole siin Riigikogus loodetavasti sellisel kujul küll keegi planeerinud. Me vaatame ikka koolivõrku üle Eestimaa. Kui põhikooli- ja gümnaasiumiseadus vastu võeti, kui otsustati, et riigigümnaasium peab tulema igasse maakonnakeskusesse, siis loodetavasti selleks ajaks väga pikalt valitsenud Reformierakond ka ei planeerinud, kui palju valijaid ühes või teises maakonnakeskuses on. Eesmärk oli, et hea haridus oleks kõikidele õpilastele kättesaadav. Ja täpselt seda silmas pidades me ka tegutseme. 2018. aastal avame kolm riigigümnaasiumi. Ei Rapla Riigigümnaasiumi puhul ega teiste puhul – täna me rääkisime kultuurikomisjonis edasistest plaanidest Kuressaares ja Rakveres – ole veel võimalik planeerida, millised täpselt saavad olema vajalikud summad. Kohalikud volikogud, ka tulevased volikogud, tahavad kindlasti väga põhjalikult arutada, kas eelmise volikogu pakutud kohad sobivad.

Näiteks Rakveres on see teema tekitanud väga palju emotsioone.
Mis puudutab Harjumaad ja Tallinna, siis siin on võimalik edasi minna sellisel kujul. Kui põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevad kõikide maakondade kohapeal planeeritud tegevused on jõudnud teatud etappi, siis me saame öelda, kas selle meetme raames saab ehitada ka riigigümnaasiumid Tallinnas ja mujal Harjumaal. Sellise parima teadmise juures me nentisime täna ka kultuurikomisjonis, kui kaugele me sellega jõudnud oleme. Aga kindlasti tuleme ka siin saalis korduvalt riigigümnaasiumide teemade juurde tagasi. Aitäh!

17:29 Aseesimees Enn Eesmaa
Aitäh!

---

5. 17:29 Vaba mikrofon

17:29 Aseesimees Enn Eesmaa
Pärast haamrilööki on võimalik registreerida sõnavõtuks vabas mikrofonis. Seda soovi ei ole. Head kolleegid, aitäh tänase tööpäeva eest! Kohtume homme kell 10.

Istungi lõpp kell 17.29.